

ІГОР ЛЕВЕНШТЕЙН

УСЕ БУДЕ БАДМІНТОН!

ІСТОРІЯ ТА ПОСТАТІ
УКРАЇНСЬКОГО БАДМІНТОНУ

FOLIO
а|кадемія

Ігор Левенштейн

**Усе буде бадмінтон! Історія та
постаті українського бадмінтону**

«ОМІКО»

2021

УДК 796.34(477)

Левенштейн І.

Усе буде бадмінтон! Історія та постаті українського бадмінтону /
І. Левенштейн — «ОМІКО», 2021

ISBN 978-966-03-9641-8

Книга «Усе буде бадмінтон! Історія та постаті українського бадмінтону» освітлює 60-річний шлях бадмінтону в Україні радянських часів і періоду незалежності. В ілюстрованому раритетними фото виданні показано процес становлення спортивного бадмінтону на теренах України, його провідних учасників – спортсменів, тренерів, організаторів, головні досягнення українських бадмінтоністів на внутрішній арені та великих міжнародних турнірах. Книгу створено до проведення в Києві чемпіонату Європи 2021 року з бадмінтону за підтримки Федерації бадмінтону України. Її автор – відомий спортивний журналіст Ігор Левенштейн. У форматі PDF A4 збережений видавничий макет.

УДК 796.34(477)

ISBN 978-966-03-9641-8

© Левенштейн І., 2021

© ОМІКО, 2021

Содержание

Вступ	8
Чому бадмінтон	9
Фізичні переваги бадмінтону	9
Соціальні переваги бадмінтону	9
Ментальні переваги бадмінтону	10
Спортивна естетика бадмінтону	10
Цікаві факти про бадмінтон	11
Історія світового бадмінтону	12
Етапи розвитку спортивного бадмінтону	13
Олімпійський етап бадмінтону	16
Найкращі бадмінтоністи світу	17
Постаті українського бадмінтону	18
Віктор Швачко	18
Довідка	26
Історія бадмінтону в Україні: часи СРСР	27
З чого все починалось	28
Перші чемпіонати України	32
Перші чемпіонати СРСР	36
Роки української гегемонії	38
Команди України на Юнацьких і Молодіжних іграх СРСР	42
Під червоним прапором	44
Постаті українського бадмінтону	53
Костянтин Вавілов	53
Довідка	55
Історія бадмінтону в Україні: часи незалежності	57
Перехід від радянської спадщини	57
Кінець ознакомительного фрагмента.	59

Ігор Левенштейн

Усе буде бадмінтон! Історія та постаті українського бадмінтону

© І. Левенштейн, 2021

© С. Бубка, передне слово, 2021

© В. Гутцайт, передне слово, 2021

© О. Дніпров, післямова, 2021

© Б. Поліщук, художнє оформлення, 2021

* * *

Шановні друзі!

Від імені Олімпійської родини маю приємну нагоду привітати велику спільноту бадмінтоністів із появою нового видання, яке, переконаний, стане важливим внеском у літопис цього прекрасного виду спорту.

Український бадмінтон має чудові традиції і є яскравою частиною європейської та світової історії.

Саме тому дуже важливо бути обізнаним із головними етапами розвитку бадмінтону в Україні, знати наших видатних спортсменів минулого і сучасності. Важливо ознайомити з історією дітей і молодь. Це допоможе сформувати відповідальне ставлення кожного українця

до спорту, до здорового способу життя, навчить цікавитися спортивними досягненнями нашої держави й пишатися ними.

Сьогодні українська родина бадмінтону впевнено заявляє про себе світові: вона є членом Всесвітньої федерації бадмінтону та Європейської конфедерації бадмінтону. Ефективна робота Федерації бадмінтону України має високу довіру від міжнародних колег, це підтверджується наданням почесного права приймати в нашій країні конгрес Європейської конфедерації бадмінтону, чемпіонат Європи тощо. Українські спортсмени входять до сотні найкращих спортсменів світу й учасників Олімпійських ігор. У 2016 році на Іграх Олімпіади в Ріо-де-Жанейро українська бадмінтоністка Марія Улітіна обіграла п'яту ракетку світу й увійшла до 13 найкращих, а Анастасія Прозорова стала срібною призеркою Юнацької Олімпіади в Буенос-Айресі в змаганнях змішаних команд.

Український бадмінтон ще зовсім молодий – його роком народження вважається 1959 рік. Тому попереду, впевнений, перемоги й досягнення, світові рекорди й визнання.

Щиро бажаю, щоб це видання отримало своїх читачів, мотивувало займатися спортом, грати в бадмінтон і впевнено крокувати до нових вершин.

Міцного здоров'я та нових успіхів!

З повагою

Президент НОК України, олімпійський чемпіон Сергій Бубка

Дорогі друзі!

Кожен із нас у дитинстві захоплено бігав з ракеткою, намагаючись відбити волан супротивника. Проте далеко не всі знають що бадмінтон – олімпійський вид спорту, що українські бадмінтоністи беруть участь і перемагають у міжнародних змаганнях, а також представляють

Україну на кожних Олімпійських Іграх із 1992 року. А чи знаєте ви імена людей, які будували український бадмінтон? Це і багато іншої цікавої інформації розповість книжка, яку ви тримаєте в руках.

Бадмінтон активно розвивається в Україні. Це ще одна нагода ширше відкрити двері для світу, шанс для нашої держави стати конкурентною ще в одному олімпійському виді спорту.

Команда міністерства зробила потужні кроки для розбудови спортивної інфраструктури. Зокрема, цього року добудовано спорткомплекс «Олімпійські резерви» у Дніпрі. У ньому є все для розвитку багатьох видів спорту, а українські бадмінтоністи щодня тренуються в сучасних умовах.

Переконаний, що наші бадмінтоністи гідно нестимуть традиції Олімпійського руху та додадуть до колекції перемог українських Олімпійців свої медалі та чемпіонські титули.

Я вірю в те, що історія українського бадмінтону буде багатотомною. Що в нас будуть можливість і потреба написати сотні сторінок, які розповідатимуть про нові досягнення й перемоги українських спортсменів.

Щиро бажаю успіхів

Міністр молоді та спорту України, олімпійський чемпіон Вадим Гутцайт

Вступ

Почувши слово «бадмінтон», пересічні обивателі найшвидше уявлятимуть веселу забаву з ракетками та воланчиком, у яку грають у дворах і на пляжах. Однак перше враження оманливе: це повноцінний вид спорту, який має своїх шанувальників, а світові зірки мають мільйонні гонорари, до того ж тренуючись цілу добу.

На високому рівні гри бадмінтон вимагає відмінної фізичної підготовки: від гравців потрібна аеробна витривалість, спритність, сила, швидкість і точність. Це також технічний вид спорту, що потребує хорошої координації рухів тіла зі складними рухами ракеткою.

Бадмінтон – цікавий, азартний і дуже корисний для здоров'я. Саме через це грою захоплюються й активно займаються мільйони людей. Після футболу бадмінтон є другою за поширеністю грою у світі. За певними підрахунками у бадмінтон грає кожна 50-та людина у світі – насамперед завдяки шаленій популярності гри в багатонаселених країнах Азії. Всесвітня федерація бадмінтону на 2021 рік поєднувала національні асоціації 194 країн світу.

Світовому бадмінтону сьогодні приблизно 160 років. Приблизно (залежно від точки відліку) 60 років налічується бадмінтону в Україні. До цієї дати та з чудової нагоди – проведення в Києві чемпіонату Європи – присвячена поява цієї книжки.

Так, бадмінтон в Україні не такий популярний, як традиційні футбол, бокс, баскетбол, легка атлетика, спортивні та східні одноборства тощо. Так, український бадмінтон не може похизуватися великими досягненнями на світовій арені, де беззастережно домінують гравці Китаю, Індонезії, Малайзії, Таїланду, Японії, Кореї, Данії.

Однак український бадмінтон за 60 років має чимало досягнень, перемог і трофеїв на престижних міжнародних змаганнях та великих турнірах радянської доби. Історію гри в Україні писали насправді видатні спортсмени й талановиті організатори.

Формула та символ історії українського бадмінтону: сьогодні (квітень 2021 року) у Дніпрі перший чемпіон СРСР (1963, парний розряд) Микола Пешехонов готує до Олімпіади-2020 чинну чемпіонку України Марію Улітін. Шістдесят років безперервного процесу. Хіба це не круто?

Попри номінально пенсійний вік, український бадмінтон відчувається молодим і перспективним. Поступальний розвиток, відзначений певними серйозними здобутками (серед яких, безумовно, і право проведення чемпіонату Європи 2020), спонукає ставити амбітні цілі та працювати задля їх досягнення. А славетна історія має бути зафіксована для майбутніх поколінь українських майстрів волану й аматорів і поціновувачів цього чудового виду спорту.

Ця книжка – перша книжка в Україні про бадмінтон, і, власне, має на меті зберегти історію українського бадмінтону перших шести десятиріч його існування. Вона далека від вичерпності й досконалості, але дуже добре, що таке видання відбулося.

І за це велика подяка президентів Федерації бадмінтону України Олексію Дніпрову, який висунув ідею написати книжку й підтримав у її виданні. А також людям, чия допомога в підготовці тексту й ілюстрацій була неоціненною та важливою: Вікторові Швачку, Миколі Міліневському, Вікторії Семенюті, Олесі Ніколенко, Максимові Сидоренку, Вікторові Погорелому, Миколі Барабашу, Сергієві Оніщенку, а також усім героям книжки, які щиро поділилися своїми спогадами та матеріалами. Окрема подяка Олегові Толстунову й Олександрові Циганкову за використані в книжці рідкісні фото.

Ігор Левенштейн, член Зали слави української спортивної журналістики

Чому бадмінтон

Відомо, що бадмінтон є надзвичайно популярним і поширеним у світі видом спорту. Чому так відбувається? Чим бадмінтон приваблює стільки людей?

Секрет успіху цієї гри гранично простий. Грати в неї зможе практично кожен – незалежно від віку й фізичної форми, на найрізноманітніших майданчиках: від звичайних галявин до професійних кортів. Більше з тим, у найбільш спрощеному вигляді для гри вам може бути достатньо всього двох ракеток і волана. Елементарні правила надають можливість сконцентруватися на грі, а не на їх вивченні.

Тому любительський бадмінтон – одна з найпопулярніших спортивних розваг. Цей вид спорту є не лише захопливим, а й корисним для здоров'я. Британські медики з'ясували, що бадмінтон входить до п'ятірки найкращих видів фізичної активності, корисних для здоров'я.

Фізичні переваги бадмінтону

Вплив на серцево-судинну і дихальну системи. Не секрет, що гра в бадмінтон вимагає інтенсивної та ритмічної роботи. Людям, далеким від спорту, спочатку буде важко насамперед через перерву у фізичних вправах, проте в процесі гри організм почне звикати й пристосовуватися, допомагаючи людині боротися з проблемами, якщо такі є.

Позбавлення від стресу. Цей вид спорту допомагає знімати напругу й отримувати позитивні емоції. За одну годину гри в бадмінтон спалюється близько 500 калорій.

Боротьба з надмірною вагою. У цьому пункті цікавим є те, що істотно схуднути, займаючись цим спортом, можна, не обмежуючи себе в кількості спожитої їжі. Гра сама по собі дуже динамічна, в процесі витрачається багато енергії, що призводить до схуднення.

У процесі гри учасникам доводиться стежити за траєкторією польоту волана, що є корисною гімнастикою для очей, а також виконувати безліч нахилів, коротких перебіжок, стрибків і розгинання.

Гра в бадмінтон є дієвим засобом, що підвищує загальний тонус, чудово знімає напругу, розвиває різні фізичні якості, такі як спритність, швидкість, витривалість й інші.

Бадмінтон – інтенсивний вид спорту і входить у трійку найважчих за фізичними навантаженнями ігрових видів спорту.

У 1985 році вчені провели порівняння між матчами на Вімблдонському турнірі з великого тенісу та чемпіонатом світу з бадмінтону. В одиночній грі в середньому тенісист пробігав близько трьох кілометрів, у той час як бадмінтоніст за матч долав шість. Так, гравець у бадмінтон пробігає в матчі, який удвічі коротший від тенісного, дистанцію вдвічі більшу. Тепер же якість інвентарю та фізичні здібності людей збільшилися, і якщо підсумувати всі пересування (включно з пришвидшенням, ривками, стрибками) за гру, то в довжину бадмінтоніст «набігає» до 10 кілометрів, а у висоту – кілометр.

Соціальні переваги бадмінтону

Бадмінтон однаково доступний як для хлопців, так і для дівчат, як для чоловіків, так і для жінок.

Бадмінтон – безпечний і низькотравматичний вид спорту.

Люди всіх груп фізичної підготовки можуть розвивати й удосконалювати свої навички гри в бадмінтон.

Соціальна рівність: як жінки, так і чоловіки, як хлопці, так і дівчата можуть тренуватися й змагатися разом.

Бадмінтон є доступним для людей з обмеженими можливостями. Є чіткі правила розподілення спортсменів на групи залежно від рівня їх фізичних відхилень, що забезпечує чесне змагання.

Ментальні переваги бадмінтону

Гра в бадмінтон впливає на швидкість мислення. Бадмінтон ще називають «шахи з ракеткою», тому що в процесі гри бадмінтоніст повинен дуже швидко «прорахувати ходи» – різну ймовірність того, як відповість противник на його удар, і як він сам, своєю чергою, відповість на удар супротивника.

Прораховується відразу кілька варіантів ударів. Щоб це передбачити, потрібна велика швидкість мислення, яка і розвивається в процесі тренувань і змагань.

Спортивна естетика бадмінтону

Численних поціновувачів гри приваблює у ній таке:

- траєкторія польоту волана: багатство та різноманітність варіантів;
- власне, сам волан, як цікавий та оригінальний снаряд незвичайної форми, вироблено з натурального гусячого пір'я із застосуванням ручної праці – це не банальний м'яч;
- незвичні та красиві пересування гравців високого класу, які нагадують танго: плавно, але швидко, лаконічно та раціонально;
- специфічний звук корту і звук волана (плеск, клацання);
- тактичне багатство гри.

Важливо, що майже 90 % членів бадмінтонної спільноти – це люди інтелектуальні, які, сприйнявши естетику гри, готові до важких і виснажливих навантажень. Це відчуття естетики змінюється зі зростанням рівня підготовки. Бадмінтон віддячує своїм аматорам відчуттям нової якості тактики й техніки гри, новим відчуттям свого тіла, азартом боротьби й радістю перемоги.

Саме тому бадмінтон стабільно приваблює все нових і нових численних любителів, а з деяких із них виростають зірки професійного спорту.

Цікаві факти про бадмінтон

- ◆ У бадмінтон, за даними статистики, грає кожна п'ятдесята людина у світі.
- ◆ Бадмінтон входить до трійки найважчих із фізичних навантажень видів спорту.
- ◆ Пульс бадмінтоніста високого класу досягає 200 і більше ударів на хвилину.
- ◆ Швидкість польоту волана у грі в бадмінтон досягає мало не 400 кілометрів на годину.
- ◆ До речі, пір'яний м'яч посідає друге місце (перший – м'яч для гольфу) серед м'ячів за швидкістю польоту. Найкращі бадмінтоністи сучасності надають волану швидкість 256 км/год.
- ◆ Майстри високого класу обмінюються сімома помахами ракетки за 10 секунд.
- ◆ Найбільша кількість помахів ракеткою в грі у бадмінтон – 19 725.
- ◆ Найдовша гра тривала 1,5 години, волан загалом провів у повітрі 45 хвилин.
- ◆ Найкоротша офіційна гра в бадмінтон тривала усього 6 хвилин.
- ◆ Волан для бадмінтону складається з 16 гусячих або качиних пір'їн (тільки з лівого крила), важить до 5,5 г, діаметр – 70 мм.
- ◆ В іграх майстрів високого класу в середньому витрачається 10 воланів, кожний з яких витримує 400 ударів.
- ◆ Зазвичай волан витримує не більше як дві гри. Чим важчий снаряд, тим швидше він летить. Волани також швидше літають за вищої температури та на більшій висоті.
- ◆ Офіційний світовий рекорд швидкості польоту волана – 493 км/год – встановив Тан Бун Хеонг із Малайзії.
- ◆ У музеї міста Канзас-Сіті (штат Міссурі, США) експонується п'ятиметровий волан вагою понад 2 т.
- ◆ Ракетки для бадмінтону важать від 70 до 95 г, не враховуючи ваги струн або руків'я.
- ◆ Струни ракеток для бадмінтону раніше виготовляли з висушеної слизової оболонки шлунку котів або корів. Протягом уже багатьох років більшість гравців використовують синтетичні струни з тисяч мікрОВОЛОКОН. Однак деякі спортсмени все ще використовують струни, виготовлені з кишок тварин.

Історія світового бадмінтону

Бадмінтон – одна з найдавніших ігор у світі. Існує безліч версій її походження. Власне, як у футболу, є чимало попередників у вигляді різних ігор із м'ячем, так і бадмінтон став спадкоємцем різних давніх ігор із воляном.

Ще тисячі років тому у волян грали дорослі й діти Стародавньої Греції, Китаю, Японії, Індії та країн Африки. В одному зі стародавніх манускриптів повідомляється, що у 1122 році до нашої ери в Китаї за часів правління династії Чу грали в м'яч із пір'ям. Гра називалася «ті-цзянь-цзи». У Японії була поширена гра під назвою «ойбане» (в перекладі «перо, що літає»). Вона полягала в перекиданні дерев'яними ракетками «воляна», зробленого з кількох пір'їн і кісточки висушеної вишні.

У Франції подібна гра мала назву «же-де-пом» (гра з яблуком). Англійські середньовічні гравюри на дереві зображують селян, що перекидають один одному волян. Про це свідчать гравюри XVIII століття.

У 1650 році королева Швеції Кристина побудувала kort для гри у волян (батлдор) неподалік від Королівського палацу в Стокгольмі, де вона грала зі своїми придворними й гостями з інших країн.

У другій половині XIX століття англійські моряки й офіцери колоніальних військ привезли з Індії до Англії популярну там гру «пуна» (від назви однойменного міста). Вона дуже нагадувала сучасний бадмінтон, але грали в неї не ракетками, а долонями. Є версія, за якою група офіцерів публічно продемонструвала нову гру 1870 року в містечку Бадмінтоні (графство Глостершир). За назвою містечка гру почали називати бадмінтон.

Утім, відомо, що вже 1860 року лондонський продавець ляльок Айзек Спратт надрукував брошуру, у якій описував ігри крокет і бадмінтон. Тобто ймовірно останню гру завезли до Англії трохи раніше. Ця версія підтверджується інформацією, що в маєтку герцога Бофорта Бадмінтон-хаус ще у 1856–1859 роках грали в гру під назвою «ракетка і волян». Цілі цієї гри були протилежними сучасній концепції бадмінтону: гравці намагалися тримати волян у повітрі якомога довше, а не приземлити його на майданчику суперника.

Утім, достеменно відомо, що 1873 року Чарльз Сомерсет, 8-й герцог Бофорт, обладнав у маєтку Бадмінтон-хаус перший майданчик для гри у бадмінтон. Цікаво зазначити, що за рік англійці придумали на основі бадмінтону нову гру, відому світові як теніс: полковник Волтер Клопстон розробив правила гри лаун-теніс.

У 1875 році офіцери, що повернулися з Індії, заснували перший клуб любителів бадмінтону «Фолькстоун». Вони грали за правилами пуни до 1887 року, коли були видані перші правила гри в бадмінтон.

Першим офіційним бадмінтонним клубом був The Bath Badminton Club (Бадмінтонний клуб міста Бата), заснований 1877 року.

Розміри поля значно відрізнялися залежно від того, у якій місцевості відбувалася гра. Найпопулярнішим був kort у Гвіпфорді, його розміри становили 44 × 20 футів, або 13,4012 × 6,096 м. Ці розміри увійшли в правила гри, які 1887 року опублікував Бадмінтон-клуб (розміри сучасних майданчиків для одиночних і парних ігор відповідно 13,4 × 5,2 та 13,4 × 6,1 м).

На відміну від футболу, який уважався народною грою, бадмінтон називали «королівською грою», бо в нього грали переважно аристократи.

Етапи розвитку спортивного бадмінтону

У 1893 році була заснована Асоціація бадмінтону Англії (The Badminton Association of England). Першим президентом Асоціації бадмінтону став полковник Долбі, він активно сприяв написанню правил гри. Його маєток Данбар став першим офісом Асоціації.

Гра в бадмінтон. Британська гравюра 1860-х років

У березні 1898 року в Англії пройшов перший офіційний турнір із бадмінтону, а 4 квітня 1899 року в Лондоні – перший Всеанглійський чемпіонат. Цей турнір і поклав початок турніру «Відкритий чемпіонат Англії з бадмінтону» (All England Open Badminton Championships), який проводиться щорічно (за винятком часів Першої та Другої світових воєн) і є найпрестижнішим турніром у світі. Багато років цей турнір був неофіційним чемпіонатом світу.

Цікаво також, що перший патент на виготовлення воланів був виданий в Англії 1898 року такій собі міс Енн Джексон.

У 1902 році в Дубліні (Ірландія) пройшов перший міжнародний матч із бадмінтону Ірландія – Англія.

Гра значно поширилася майже у всіх частинах світу і в більшості країн набула спортивного спрямування.

П'ятого липня 1934 року було створено Міжнародну федерацію бадмінтону (International Badminton Federation, IBF, МФБ), і не випадково більшість країн, які були засновниками федерації, входили до колишньої Британської Імперії – це Англія, Канада, Нова Зеландія, Уельс, Шотландія, Ірландія, Голландія, Данія, Франція. Першим президентом МФБ став англійський баронет Джордж Томас, який очолював федерацію до 1955 року.

У 2006 році МФБ перейменовано на Всесвітню федерацію бадмінтону (Badminton World Federation, BWF, ВФБ).

Нині членами ВФБ є 194 країн усіх континентів. ВФБ проводить багато змагань, основними з яких є Кубок Томаса (фактично чемпіонат світу серед чоловічих національних команд проводиться з 1948 року, названий на честь першого президента МБФ англійця Джоржа Томаса), Кубок Убер (фактично чемпіонат світу серед жіночих національних команд проводиться з 1956 року, названий на честь американської бадмінтоністки Бетті Убер), Кубок Судірмана (фактично чемпіонат світу серед змішаних національних команд проводиться з 1989 року, названий на честь Діка Судірмана, колишнього індонезійського бадмінтоніста і засновника Асоціації бадмінтону Індонезії).

З 1984 року розіграші Кубку Томаса та Кубку Убер почали проводити паралельно що два роки.

З 1977 року ВФБ проводить офіційні особисті чемпіонати світу. З 1992 року проводяться юніорські (U19) чемпіонати світу – в індивідуальних категоріях і серед змішаних команд. З 1998-го – чемпіонати світу серед парабадмінтоністів.

ВФБ проводить також низку офіційних особистих турнірів. До останнього часу головним із них була відкрита першість Великої Британії, що вважалася неофіційною першістю світу. Сьогодні це турніри BWF World Tour, які з 2007 року змінили турніри Суперсерії (BWF Super Series) й Гран-Прі (Grand Prix).

Кубки Томаса, Убер і Судірмана, Олімпійські ігри та чемпіонати світу BWF (і чемпіонати світу серед юніорів) класифікуються як турніри першого рівня.

На початку 2007 року ВФБ представив нову структуру для турнірів найвищого рівня, окрім тих, що на першому рівні: BWF Super Series. Ця серія турнірів другого рівня, тур для елітних гравців світу, проводить дванадцять відкритих турнірів по всьому світу з 32 гравцями. Гравці збирають очки, які визначають, чи зможуть вони грати у фіналі Суперсерії, який відбувається наприкінці року.

Турніри третього рівня складаються з Гран-Прі Голд і Гран-Прі. Найкращі гравці можуть зібрати світові рейтингові бали, що дозволять їм грати у відкритих турнірах BWF Super Series. Сюди входять регіональні змагання в Азії (чемпіонат Азії з бадмінтону) та Європі (чемпіонат Європи з бадмінтону), на яких визначають найкращих гравців світу, а також чемпіонат Pan America з бадмінтону.

Турніри четвертого рівня, відомі як International Challenge, International Series і Future Series, переважно заохочують участь юніорів.

Відповідно до рівня турніри надають певну кількість рейтингових очок і мають певний призовий фонд. Призовий фонд турніру Суперсерії становить не менше як 200 тис. доларів, а призовий фонд турніру Гран-Прі Голд (до яких належить чемпіонат Європи) – не менше як 120 тис. доларів.

Очолює ВФБ 18-й за ліком президент – Поуль-Ерік Хоєр Ларсен (Данія). Штаб-квартира розташована в Куала-Лумпурі (Малайзія).

До складу ВФБ входять п'ять континентальних асоціацій: Азії (заснована 1959 року, сьогодні налічує 43 члени), Європи (1967, 53 члени), Америки (1976, 37 членів), Африки (1977, 42 члени), Океанії (1987, 16 членів).

У 1967 році одинадцятьма країнами (Австрія, Бельгія, Чехословаччина, Данія, Англія, Фінляндія, Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Швеція, Швейцарія) була заснована Європейська конфедерація бадмінтону (ЄКБ). У 2006 році організація змінила назву на Badminton Europe (БЄ).

Нині до БЄ входять федерації 53 країн Європи. З 1968 року проходять чемпіонати Європи.

Президент БЄ (10-й за ліком, з 2019 року) – Петер Тарчала (Словаччина). Штаб-квартира – в Брондбію (Данія).

У 1951 році відбулася перша телевізійна трансляція змагань із бадмінтону.

У 1972–1999 роках виходив журнал World badminton. Згодом, в епоху інтернету, його змінив сайт www.worldbadminton.net.

У 1979 році в Лондоні відбувся перший повністю професійний турнір із бадмінтону.

Олімпійський етап бадмінтону

Бадмінтон на Олімпійських іграх уперше офіційно з'явився 1992 року в Барселоні й відтоді неодмінно входив до програми кожних наступних Ігор. Спочатку змагання проводили тільки серед чоловіків і жінок у парному й одиночному розрядах (з врученням двох комплектів бронзових нагород у кожній із дисциплін). Починаючи з 1996 року, медалі розігрують також у змішаному парному розряді. За часи проведення турнірів із бадмінтону на Олімпійських іграх у них брали участь представники 69 країн, а спортсмени з 19 із них неодмінно змагалися за нагороди під час кожного турніру.

До надання бадмінтону офіційного статусу він двічі входив до програми Олімпійських ігор як демонстраційний вид спорту: у 1972 році – в Мюнхені та у 1988 році – в Сеулі.

Включення до програми Олімпійських ігор надало бадмінтону новий поштовх у розвитку. А новітні технології в бадмінтонному інвентарі підвищили видовищність і зміст гри.

Найбільше медалей – чотири на олімпійських турнірах здобула китайська спортсменка Гао Лін, зокрема дві золоті – в міксті та срібну і бронзову медалі – в парному жіночому розряді.

Загалом китайські спортсмени були найкращими на Олімпіадах, здобувши 41 медаль – 18 золотих, 8 срібних і 15 бронзових. Китайці набагато випередили інших членів першої трійки – Індонезію (19 нагород, 7–6–6) та Південну Корею (19 нагород, 6–7–6).

В останні роки найсильнішими гравцями світу є спортсмени Китаю, Індонезії, Данії, Південної Кореї, Японії, Англії, Іспанії, Малайзії, Швеції, Індії.

Найкращі бадмінтоністи світу

Серед найсильніших гравців в історії світового бадмінтону – п'ятиразовий чемпіон світу й двократний олімпійський чемпіон Лінь Дань (Китай); переможець 27 великих міжнародних турнірів, включно з Олімпійськими іграми та першістю світу Тауфік Хідайат (Індонезія); володарка чотирьох олімпійських медалей, чотириразова чемпіонка світу Гао Лін (Китай); а також Тоні Гунаван (Малайзія), Лі Чонвей, Лі Лінвей і Хань Айпін (усі – Китай), Руді Хартоно (Індонезія), Мортен Фрост Хансен і Петер Хог Гаде (обидва – Данія).

Усі вони є членами Залу слави світового бадмінтону (Badminton Hall of Fame), заснованого 1996 року.

Сьогодні (2021) провідними бадмінтоністами світу є дворазовий чемпіон світу Кенто Момота (Японія), чемпіон світу та дворазовий чемпіон Європи Віктор Аксельсен, переможець Європейських ігор 2019 року Андерс Антонсен (обидва – Данія), олімпійська чемпіонка 2016 року та триразова чемпіонка світу Кароліна Марін (Іспанія), двократна чемпіонка Азії Тай Цзюїн (Тайпей).

Постаті українського бадмінтону

Віктор Швачко

Віктор Михайлович Швачко — жива легенда українського бадмінтону. Феноменальний гравець, чудовий тренер, ефективний функціонер — це все про нього, багаторазового чемпіона СРСР та України, який був і головним тренером збірних, і президентом Федерації бадмінтону України, ще й класним суддею. Він і сьогодні ділиться своїми знаннями та досвідом із колегами, бере активну участь у житті українського бадмінтону, без якого не мислить власного життя.

Віктор Михайлович — киянин, уродженець Подолу. Його родина мешкала в комуналці й була дуже бідною. Батько — інвалід війни 1-ї групи, воєнний фельдшер, пройшов війну, полон, концтабір, торттури. А після звільнення з нацистського табору ледь не потрапив до ГУЛАГу, був розжалуваний з офіцерів у рядові, тому мав дуже малу пенсію. Мати працювала кондукторкою у трамваї, що ходив Подолом. Ще в родині крім Віктора була сестра-інвалід, паралізована після родової травми, — померла у п'ять років. Уже після її смерті Вітя «випросив» у батьків молодшого братика Сашу.

Хлопець навчався в школі № 10 на Костянтинівській. Власне школа через нужденність сім'ї купляла йому форму та чоботи. А поруч зі школою був спортзал боксу (і нині там є), куди школярі залюбки бігали тренуватися або дивитися на тренування. Так, змалечку до Віктора прийшов інтерес до спорту. З 1-го по 3-й класи він ходив до секції стрибків у воду. А коли навчався в 4-му класі, до школи прийшов тренер з баскетболу Володимир Макаревич, який набрав хлопчиків 1948 року народження. Спортивний, високий, добре складений і загартований стрибками у воду й дворовим футболом, Вітя сподобався фахівцеві. Так у долі юного Швачка почався період баскетболу.

Він жив баскетболом і навіть спав з м'ячем. Був розігравачем, виступав за трьома віковими категоріями (1946, 1947, 1948). Його команда ДЮСШ вперше в історії виграла першість Києва. Однак у 14 років у матчі на першість України проти старших за віком суперників Віктор у зіткненні з височенним центровим команди суперників зазнав важкого переламу руки. Ліктьовий суглоб вивернувся в інший бік, рука не згиналася.

Уже про баскетбол не йшлося. Навіть військкомат видав хлопцеві «білий білет». Проте він не здався долі та за допомоги батька-лікаря мазями, травами, вправами, гантелями, долаючи сильний біль, домігся, що рука почала згинатися.

В одній комунальній квартирі з Віктором мешкала його двоюрідна сестра Ніна Мякишкова, яка займалася бадмінтоном у першопрохідця цього спорту в Києві Володимира Томашевського. Ніна почала грати з Віктором у дворі — задля реабілітації його руки. Якось до Ніни прийшла її подруга, — інша учениця Томашевського Валентина Савельєва, — яка вже була тренером у «Динамо». Побачивши у квартирі високого спортивного юнака, вона покликала його на бадмінтон: команді на першість Уккради «Динамо» був потрібен хлопець 16 років. Уже за півтора місяця Віктор обігравав досвідчених дорослих суперників. На його боці була добра базова фізична підготовка після баскетболу, техніку йому поставила сестра, а тактики навчила Валентина Федорівна Савельєва. Головними були його цілеспрямованість і налаштованість на перемогу.

У Львові на чемпіонаті «Динамо» 1964 року Віктор Швачко виграв в одиночній категорії, київська команда також стала переможцем. На перспективного першорозрядника звернули увагу, він потрапив до десятки найкращих кандидатів на участь у чемпіонаті СРСР.

Вибір на користь бадмінтону було зроблено. Почалися серйозні тренування. Але ж все це відбувалося на тлі злиденного життя: після закінчення восьми класів Віктор пішов працювати токарем на завод «Геофізприлад» – в нього завжди були золоті руки. Та ще й допомагав батькові, якого оформили до підприємства інвалідів надомником: клеїв сірникові коробки та в'язав авоськи. Так загартовувався майбутній чемпіон: працелюбність, відповідальність і прагнення змінити своє життя на краще.

Віктор і в роботі став найкращим: не маючи формального права працювати більше як 4 години (неповнолітній), він домігся того, що за три місяці самостійно працював токарем на повну 8-годинну зміну, виробляв деталі та в першу зарплату отримав 127 крб, коли його ровесники після ПТУ заробляли 50–60 крб. Батько отримав квартиру на Воскресенці, її меблювали за гроші токаря 1-го розряду Віктора Швачка. Він навіть став переможцем чемпіонату Києва серед молодих токарів. І тут чемпіон!

Віктор Швачко і Ніна Михальчук (Мякишкова, Косяк) зі своїм першим тренером Валентиною Федорівною Савельєвою (*праворуч*)

І весь цей час відбувалися тренування з бадмінтону. У листопаді 1964-го в київському палаці «Жовтневий» на відкритому чемпіонаті України (за участі студентів з Індонезії та Китаю) Віктор став другим серед дорослих, поступившись тільки досвідченому чемпіону України Володимирі Ліфшицу з Харкова.

У грудні того самого року в Дніпропетровську провели турнір серед найсильніших гравців СРСР (по 16 спортсменів у чоловіків і жінок), задля здобуття звання майстра спорту треба було обіграти чотирьох із топ-10 Союзу. Цей турнір організував видатний дніпропетровський тренер і спортивний керівник Анатолій Гайдук – спеціально для того, щоб його дружина Поліна Дедік, яка була на ранній стадії вагітності, могла поборотися за звання майстра спорту.

Там, у Дніпропетровську, у Віктора відбулася знакова зустріч. У фое готелю він побачив чемпіона СРСР Миколу Нікітіна з Москви й попросив свого тренера Валентину Савельєву познайомити його з чемпіоном. Нікітін зверхньо подав юнакові розслаблену руку та відвернувся. А Віктор тоді сказав Валентині Федорівні: «За два роки я його обіграю».

За підсумками того турніру Швачко потрапив до збірної України. А за рік він уже грав на своєму першому чемпіонаті СРСР (1965), де в одиночному розряді посів 17-те місце, а в парі з В'ячеславом Воловниковим здобув 4-те місце.

Та всі спортивні досягнення йшли в суто аматорському статусі на тлі роботи й навчання. Віктор вчився у вечірній школі, здобував середню освіту й працював на заводі, який перевели з Подолу на Куренівку. Свої талони на харчування (50 крб на місяць) він отоварював і приносив продукти додому: він був опорою родини.

У 1966 році Валентина Савельєва пішла у декрет і лишила Швачка тренером у «Динамо». Віктор пішов із другою трудовою книжкою працювати на ставку, паралельно навчаючись в 11-му класі вечірньої школи та працюючи на заводі в експериментальному цеху.

На чемпіонаті СРСР 1966 року в Каунасі збірна України створила справжню сенсацію, подолавши команду Москви та вигравши загальний залік. І після цього не віддавали першість 15 років!

В одиночному розряді Віктор Швачко в матчі за 5-те місце зустрівся з Миколою Нікітиним, обіграв його 2: 0 і, увійшовши до топ-5 Союзу, здобув звання майстра спорту.

У 1967 році в Москві відбувся перший міжнародний матч збірної СРСР – проти команди НДР. У палаці «Дружба» наші спортсмени вперше грали пір'яним воланом, до того вони знали тільки пластикові. То й відчули різницю, яку найкраще адаптував під себе Швачко: йому добре вдавалася кистьова гра, адже вибухова сила й точні рухи кисті в нього zostалися від баскетболу. Збірна СРСР поступилася німцям 2: 6, ті дві перемоги здобули Віктор Швачко – в одиночці та змішана пара Віктор Швачко – Ірина Натарева.

Того самого року 19-річний Віктор закінчив вечірню школу й пішов вступати до інституту народного господарства – знаменитий наргосп. Там уже навчалась Ніна Мякишкова, за кафебри фізвиховання був чудовим організатором студентського спорту Леонід Любарський, а доцентом кафедри – голова Федерації бадмінтону УРСР Семен Остапенко. До наргоспу охоче брали перспективних спортсменів, не дарма кияни, будиши вишем 3-ї категорії, виграла Всесоюзну Універсіаду. Наргосп навіть жартома називали «філіалом інфізу».

Вступивши до інституту, Віктор принципово займався за загальним графіком своєї групи й ніколи не користався стипендією інструктора-спортсмена.

А вечорами вів тренування в спорткомплексі вишу – він уже був тренером «Динамо», а після того, як пішла Валентина Савельєва, став тренером самому собі. Він дуже ретельно ставився до тренувань: придумував різні вправи, практикував гру з форою, гру на пів майданчика, різні кінцівки ігрових комбінацій. Дивився на інших ігровиків, розбирався в техніці й тактиці гри, вивчав психологію спорту, читав спеціальні книжки.

«Бог дав мені якість бачити сутність гри та відчувати її психологію», – каже Віктор Михайлович. Він завжди стежив за новинками в магазині «Спортивна книга». Його настільними книжками були «Наука перемагати» видатного баскетбольного тренера Олександра Гомельського та книжка легендарного австралійського тенісиста Рода Лейвера «Як перемагати в тенісі».

Віктор пильно спостерігав за спортсменами на змаганнях, занотовував, вів картки на спортсменів, вивчав їх сильні та слабкі сторони, постійно впроваджував творчий підхід до тренувань. Потрапивши до кола провідних спортсменів країни, він познайомився із зірками спорту, багато спілкувався з Валерієм Борзовим, слухав розповіді та поради майстрів. Відвідував тренування гандболістів у будівельному інституті з легендарним Ігорем Турчиним, нотував різні незвичайні вправи, які потім застосовував у своїх тренуваннях.

Так закладалися підвалини майбутнього класного тренера Швачка. А Швачко-гравець підходив до піку своєї кар'єри.

У 1969-му в Херсоні він уперше стає чемпіоном СРСР в одиночному розряді, здолавши у фіналі Бориса Баршаха з Дніпропетровська. Зазначимо, що на всіх турнірах провідні майстри

зазвичай виступали у всіх трьох категоріях – одиночній, парній і змішаній, проводячи по 4–5 годин на майданчику. Такі навантаження мало хто витримував. А Швачко ще й виграв мікст у парі з Іриною Натаровою з Дніпропетровська. Власне, це було вже друге їх золото, а взагалі пара Швачко – Натарова видала на чемпіонатах СРСР серію з чотирьох перемог поспіль (1968–1971).

Таку саму серію на три роки Швачко і Натарова видали й в одиночному розряді: після Херсона-1969 вони також перемагали в Дніпропетровську-1970 та Москві-1971. Українцям тоді не було рівних на всесоюзній арені.

Однак 1969 рік запам'ятався Вікторові Швачку ще й неприємною пригодою. На Перше травня він на Бессарабці заступився за друга, якого били двоє вихідців із Кавказу з ринку. Боксуючи свого часу на рівні першого розряду, Віктор побив обох кривдників, але зламав кістку кисті, погано стиснувши кулак під час удару. А за два місяці він мав їхати до Риги на всесоюзний чемпіонат ВЦСПС. Розлючений його травмою, керівник київського «Буревісника» Захар Бродський позбавив Віктора талонів на харчування – мовляв, спорт для нього все одно завершився. Тоді Швачко пообіцяв, що виступатиме й переможе. І всі талони йому повернуть.

Ледь залікувавши травму, Віктор вразив у Ризі всіх фахівців і суперників, вимушено змінивши стиль гри із силового напору на обманні тактичні ходи. Це Швачко? Де його смеш? – дивувалися на трибунах. А українець здолав усіх суперників і повернувся до Києва з новим золотом. Захар Бродський залюбки повернув йому все, що належало.

Віктор Швачко і Надія Литвинчева – чемпіони СРСР у змішаній парі. 1980, Харків

У 1970 році Спорткомітет запровадив ставки спортсменів-інструкторів. Бадмінтон ішов за низькою 3-ю категорією: 160–180–200 крб. Але спортсменам на зборах уперше видали екіпіровку й нову форму з літерами ССРСР – це була подія.

Закінчивши наргосп, Віктор Швачко відслужив в армії в частині ВВС у Жданові. Це була не єдина його вища освіта: 1976 року він закінчив інститут фізкультури.

У 1972 році не збулася олімпійська мрія провідної генерації українських бадмінтоністів: бадмінтон не включили до програми Олімпійських ігор у Мюнхені. Конкурентом бадмінтону був гандбол, якому надали перевагу. А Віктор Швачко, Костянтин Вавілов, Микола Пешехонов тоді були в чудовій формі й відчували сили позмагатися на олімпійському рівні. У 1971 році ця трійця першими серед радянських й українських бадмінтоністів отримала почесне звання «Майстер спорту міжнародного класу».

Взагалі розчарувань і негараздів у кар'єрі Швачка не бракувало. Так, у 1973 році на чемпіонаті СРСР у Києві, діставшись фіналу, Віктор зустрівся із Семеном Розіним (Дніпропетровськ). Вигравши перший гейм, киянин до крові стер мозоль на нозі. Лікарка, замість наліпити пластир, зрізала мозоль і заклеїла пластиром зверху. Грати з таким нестерпним болем було неможливо, матч було програно.

Друзі-суперники – Костянтин Вавілов, Микола Пешехонов, Віктор Швачко

Ще більш прикрий випадок трапився 1976 року на чемпіонаті СРСР у Дніпропетровську. Віктор Швачко був у класній формі й був першим номером в Україні, виграв із командою та готувався перемагати в особистих категоріях, де всюди вийшов у фінальну четвірку.

У міксті в парі з Надією Литвинчевою Віктор грав проти Миколи Нікітіна. Москвич повівся дуже нечемно щодо партнерки Швачка, кепкуючи з її фігури. Недосвідчена суддя-дівчина не втрутилася. А після програного матчу Нікітін відмовився потиснути суперникам руку.

Надія плакала в жіночій роздягальні, а Віктор у чоловічій зажадав від Нікітіна вибачень перед Литвинчевою за негідну поведінку. Той відповів брутальною лайкою та ще й штовхнув Швачка у плече. Знову на автоматі згадався бокс, і кривдник отримав розбитого носа і губу. Брат Олександр відтягнув Віктора. А наступного ранку киянина повідомили, що побитий Нікітін подав до міліції заяву про побиття. Міліціонери на допиті швидко переконалися, що правда за Швачком, але ж він на той час був викладачем вишу й членом партії – наслідки окреслювалися дуже неприємні. Нікітіна благали забрати заяву, а він поставив умову: зняти Швачка з турніру. Так Віктор на тому чемпіонаті став тільки глядачем.

Утім, уже наступного року в Ростові-на-Дону на першості СРСР-1977 пара Швачко – Литвинчева виграла золото, а потім вони повторили свій успіх ще чотири рази! Той ростовський турнір запам'ятався Вікторові ще й єдиною омріяною перемогою на Союзі в парі. Він взагалі дуже любив грати в парі – оскільки з часів баскетболу звик до командної гри. Однак із партнерами йому не дуже щастило, призові місця він брав, але здобути перемогу не вдавалося. І ось у Ростові Віктор грав у парі з Володимиром Нікіфоровим, сильним гравцем з Баку, який одружився з україankoю та переїхав до Києва. Два місяці Швачко вмовляв Нікіфорова грати в парі, та даремно: в Ростові вони дійшли до фіналу, де в блискучому атакуючому стилі обіграли найсильнішу пару Союзу Вавілов – Пешехонов, перервавши їх семирічне домінування.

Віктор Швачко і Володимир Нікіфоров – чемпіони СРСР у парі 1977 року. Ростов-на-Дону

У 1982-му Віктор Швачко виграв свій останній чемпіонат СРСР (у міксті з Литвинчевою), і його запросили очолити збірну Союзу. Це було цілком логічне рішення: адже ще 1979 року йому надали звання заслуженого тренера України, він був членом КПРС, капітаном збірної й постійно допомагав проводити тренування на зборах своїм попередникам – Володимирові Ліфшицу, Анатолієві Гайдуку, Дмитрові Рибаківу.

Він серйозно взявся до справи: створив тренерський штаб, залучив до співпраці науковців (серед яких були провідні українські фахівці Володимир Платонов і Вадим Запорожа-

нов), розробив програму підготовки, створив структуру збірної (головний тренер, робочі тренери, лікар, масажист, наукова група). Швачко розв'язав багато організаційних питань щодо зборів, змагань, екіпірування, запровадив здавання контрольних нормативів, індивідуальні плани роботи спортсменів із персональними тренерами на місцях тощо. Тобто вивів збірну СРСР на професійний рівень.

Такий підхід приніс свої плоди: під орудою Віктора Швачка радянські тенісисти здобули перші нагороди на престижних турнірах. Бронзовими призерами чемпіонатів Європи стали Світлана Беясова з Могильову (1986, Упсала, Швеція) та Андрій Антропов з Омська (1988, Крістіансанн, Норвегія).

На корті легенда українського бадмінтону Віктор Швачко, 23-разовий чемпіон СРСР

Проте через певні московські ревності українського тренера 1989 року змусили полишити пост очільника збірної СРСР, перетворивши його на «тренера збірної СРСР по УРСР». Серед претензій, які закидали Швачкові, було й те, що він, мовляв, у формуванні складу збірної СРСР надає перевагу своїм українським гравцям.

Швачко-тренер поділяє тренерів на три категорії:

- Може розказати, але не може показати.
- Може показати, але не може розказати.
- Може і розказати, і показати.

Себе по праву залічує до третьої...

Після розвалу Союзу Віктор Швачко й далі керував національною збірною України, здобувши з нею в 1995 році Кубок Гельвеції. Був державним тренером із бадмінтону. З 1995-го по 2008 роки працював начальником управління спортивних ігор Міністерства спорту України. З 1991 року протягом 26 років очолював Федерацію бадмінтону України. Вісім років був членом Національного олімпійського комітету України.

Довідка

Чемпіон СРСР в одиночному розряді (3): 1969, 1970, 1971.

Чемпіон СРСР в парному розряді (1): 1977 (з Володимиром Нікіфоровим).

Чемпіон СРСР в змішаному розряді (9): 1968, 1969, 1970, 1971 (з Іриною Шевченко (Натаровою), 1977, 1978, 1980, 1981, 1982 (з Надією Литвинчевою).

Крім того, він десять разів ставав чемпіоном СРСР у командних змаганнях, виступаючи в складі збірних команд України та ДФСО «Буревісник».

Майстер спорту міжнародного класу (1971), заслужений тренер України (1979).

У складі збірної СРСР у 1979 році в Австрії виборов Кубок Гельвеції, а 1980-го в парі з Надією Литвинчевою увійшов до топ-8 на особистому чемпіонаті Європи (Гронінген, Нідерланди).

Був головним тренером збірної команди Радянського Союзу (1982–1989), а також у різні роки головним тренером збірної команди України – загалом 15 років. Уперше тренером збірної України став, коли ще був гравцем, тобто був тренером-гравцем.

Як тренер підготував таких майстрів, як Ніна Михальчук (Косяк, Мякишкова, працював із нею після Валентини Савельєвої), Віра Косенко, Олександр Швачко, Ігор Мармер, Ольга Швачко, Євген Татаржинський, Михайло Бойчук, Володимир Кашуба.

Віктор Швачко є заслуженим працівником фізичної культури й спорту України. Нагороджений орденом «За заслуги» третього ступеня, вищим знаком НОК України, знаком відзнаки ДФСО «Україна» і «Спартак».

Історія бадмінтону в Україні: часи СРСР

Історія українського бадмінтону чітко розподіляється на два рівних періоди – 30 років за Радянського Союзу та 30 років за державної незалежності.

Волею історії Україна перебувала понад 70 років у складі СРСР (Західна Україна – понад 50 років). Відповідно, на всіх напрямках її розвитку відбився вплив і умови тієї держави – тоталітарного режиму та комуністичної ідеології. Можна по-різному оцінювати ту історичну епоху, але в будь-якому разі треба визнати, що в Радянському Союзі спорт був справою державного престижу, а система фізичної культури та професійного спорту була добре вибудована й плідно працювала.

Звісно, у практиці радянського спорту було чимало негативу й ідеологічного впливу. Але де й коли цього не було? Тому ми будемо дивитися на картину нашої історії спокійно та коректно.

З чого все починалось

У Радянському Союзі роком народження бадмінтону вважається 1957-й, коли представники країни на VI Всесвітньому фестивалі молоді й студентів у Москві зустрілися зі спортсменами-бадмінтоністами, які приїхали на цей великий міжнародний форум. До спортивної програми фестивалю бадмінтон додали на прохання тоді братського Китаю.

Це було перше публічне явлення бадмінтону широкому радянському суспільству. Але ще 1954 року вперше ракетки, волан і книжку з правилами до СРСР привіз із Китаю Олег Марков – колишній борець, фахівець із лікувальної фізкультури, який їздив до КНР як масажист команди самбістів. Саме Марков був організатором виступу на фестивалі радянської команди з шести московських спортсменів.

Нова гра сподобалася публіці. Олег Марков у 1958 році опублікував книжку «Бадмінтон» і намагався популяризувати гру. Однак спортивне керівництво країни не підтримало бадмінтон, мовляв, ця гра народу не потрібна – нехай грають у лапту й городки – «ісконно руськіє ігри». Тож державної підтримки не було, і гру з воланом на першому етапі розвивали тільки ентузіасти. До спортивного бадмінтону прийшли ті, хто займався настільним тенісом і великим тенісом, а також представники інших видів спорту, переважно – ігрових. Потрохи в бадмінтон почали грати спочатку в Москві (де 1959 року було створено першу постійну секцію бадмінтону) та Підмосков'ї, потім у деяких інших містах Радянського Союзу. В Україні першим таким містом став Львів.

У 1959 році перші ентузіасти бадмінтону у Львові почали тренування в спортзалах університету і консерваторії. Вже за рік провели перший чемпіонат Львову, переможцями якого стали Євстахій Шпаргало й Агнета Карцуб.

Обкладинка книжки Олега Маркова «Бадмінтон», 1958

У 1960 році у Львові в залі «Шахтар» відбувся перший матч між командами міст Москви та Львова. На той час у Львові вже створили міську Федерацію бадмінтону, яку очолив Борис Дайховський. Власне, після того матчу 1960-й вважається роком народження українського бадмінтону. Хоча львів'яни ведуть свій відлік із 1959 року та, відповідно, відзначають ювілейні дати.

Перша збірна команда Львова на матчі Львів – Москва. 1960 рік, Москва.

Зліва направо: Борис Дайховський (керівник команди), Богдан Олійник, Володимир Дерій, Ярослав Гавур, Катерина Немеш, Агнета Карцуб, Євстахій Шпаргало

У липні 1961 року в Москві на стадіоні Юних піонерів відбувся другий матч Москва – Львів, а зустріч-відповідь відбулася у Львові у вересні. Того самого року спортсмени Харкова та Львова взяли участь у матчевих зустрічах зі спортсменами Москви та Ленінграда.

Першими організаторами, популяризаторами та тренерами в українських містах були Богдан Олійник і Володимир Дерій (Львів), Володимир Томашевський і Семен Остапенко (Київ), Анатолій Гайдук і Олег Лобизнов (Дніпропетровськ), Марк Рубінштейн й Ізольд Яблонський (Харків).

У 1961 році було утворено Федерацію бадмінтону СРСР, яку очолив соліст Московського театру оперети, лауреат Сталінської премії Микола Рубан. Він був справжнім фанатом бадмінтону, його коронним номером на естраді була пісня зі словами «Мой любимый старый дед прожил восемьдесят лет. Два столетия жил бы он, коль играл бы в бадминтон!» Про нього жартوما казали: «Якщо Рубан не співає, то говорить про бадмінтон». Гастролюючи по Союзу, Рубан у кожному місті запрошував до театру осіб, відповідальних за місцевий спорт, після вистави просто на сцені вішав сітку й дарував чиновникам ракетки, запрошуючи до гри.

Після створення Федерації розвиток бадмінтону в СРСР отримав потужний імпульс. Посприяв цьому й інтерес, який до гри проявили космонавти, що залюбки грали у своєму Зірковому містечку. Бадмінтон навіть додали до програми фізичної підготовки космонавтів – це був вагомий аргумент для партійного керівництва.

Тоді ж до складу Федерації бадмінтону СРСР увійшла Україна. Першим головою Федерації бадмінтону України став Володимир Томашевський (Київ). Естафету Львова в УРСР активно підхопили Київ, Харків, Дніпропетровськ, Одеса, а згодом також Миколаїв, Житомир, Дрогобич, Івано-Франківськ.

У грудні 1961 року в московському манежі ЦСКА відбувся старт перших офіційних всесоюзних командних змагань. Турнір зібрав московські колективи: «Труд», «Буревісник», збірні команди Харкова, Львова, Ленінграду, московської області, Алма-Ати й Душанбе. Переможцем турніру стала команда «Труд» (Москва), а 3-тє місце посіла збірна команда Харкова.

За прикладом тих змагань у Харкові пройшла матчева зустріч восьми міст України, де перше місце посіла збірна команда Львова.

У 1962 році вже також зустрічалися команди республік України, Білорусії, Росії, Азербайджану, Казахстану, Таджикистану та міст Москви і Ленінграда.

Щороку (з 1962-го) в Москві розігрувався Кубок космонавтів. Володарями Кубку ставали українські команди «Метеор» і ДІБІ (Дніпропетровський інженерно-будівничий інститут) із Дніпропетровська.

Перші чемпіонати України

У 1962 році в Києві відбувся перший чемпіонат України. Першими чемпіонами республіки в одиночних розрядах стали Володимир Ліфшиц (Харків) та Агнета Карцуб (Львів), у парах Володимир Ліфшиц – Леонід Колесніков (Харків) й Агнета Карцуб – Олімпіада Марчева (Львів), у змішаному розряді Богдан Олійник – Олімпіада Марчева (Львів).

Наступного року чемпіонат УРСР пройшов у Львові. Знову домінували львів'яни та харків'яни: Володимир Ліфшиц й Агнета Карцуб захистили свої титули в одиночному розряді, як і пара Ліфшиц – Колесніков. А от у жіночій парі перемогу здобули киянки Ніна Мякишкова – Валентина Литвиненко. У змішаному розряді чемпіонами стала львівська пара Володимир Дерій – Агнета Карцуб.

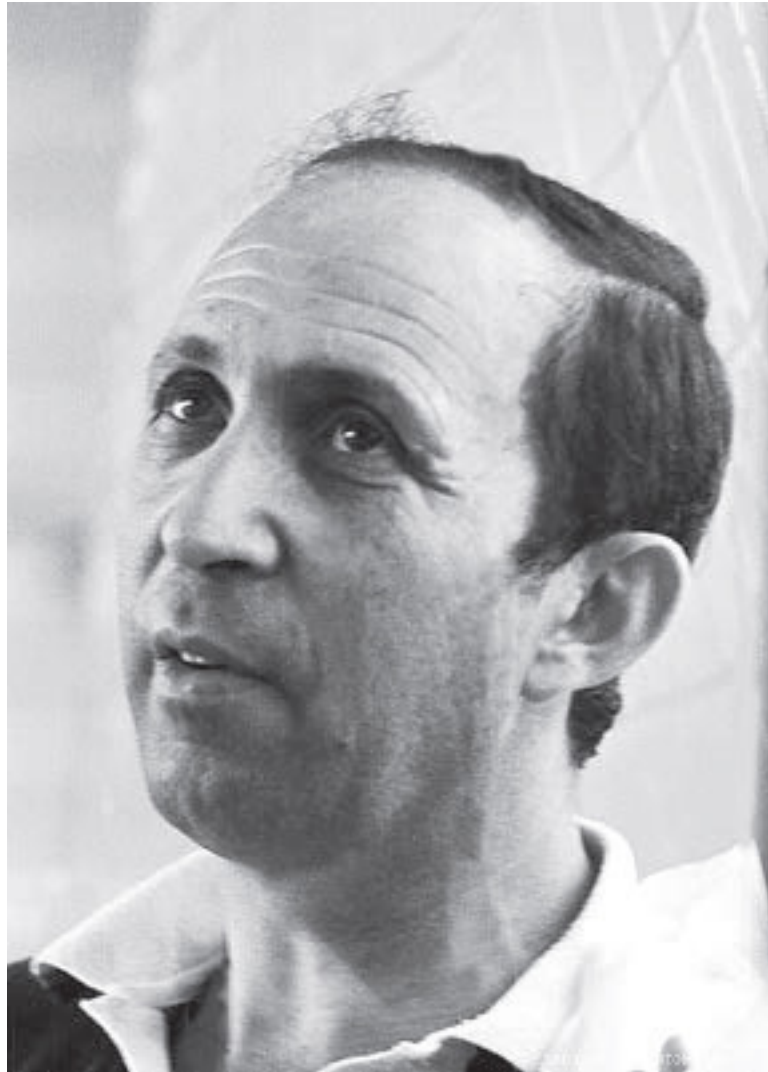
Володимир Якович Ліфшиц (народився у 1938 році у Харкові), перший чемпіон України (1962), перший український чемпіон СРСР (1965, у парному розряді). Почесний майстер спорту (таке звання надавали спортсмену, який протягом п'яти років виконував норматив майстра спорту).

Випускник Харківського політехнічного інституту. Прийшов у бадмінтон із тенісу.

З 1968 року – в Білорусі на тренерській роботі. Підготував 8 чемпіонів СРСР. Потім – у Москві.

Кандидат психологічних наук (1988). Автор понад 200 науково-методичних праць, зокрема книжки «Бадмінтон – ступені майстерності». Лауреат премії за найкращу спортивну книгу року (1978, книга «Бадмінтон» у співавторстві з Олексієм Галицьким).

Був президентом Всеросійської федерації бадмінтону (1992–2005) та головним тренером збірної Росії. Сьогодні – виконавчий директор Всеросійської федерації сквошу.

Володимир Ліфшиц – перший чемпіон України (1962), перший український чемпіон СРСР (1963, в парі з Юрієм Єрмолаєвим)

А от у 1964 році на третьому чемпіонаті УРСР в Харкові голосно заявив про себе Дніпропетровськ – в особі Бориса Баршаха, який став абсолютним чемпіоном, вигравши одиночний розряд, пару з харків'янином В'ячеславом Воловниковим і змішаний розряд – з Олімпіадою Марчевою. Жіночу одиночку виграла київська динамівка Ніна Мякишкова, а жіночу пару – Агнета Карцуб з Олімпіадою Марчевою.

На 4-му чемпіонаті УРСР в Одесі (1965) Борис Баршах і Ніна Мякишкова захистили свої титули в одиночному розряді. В парних розрядах перемогли Володимир Ліфшиц – Юрій Єрмолаєв (Харків), Ірина Натарова – Ніна Мякишкова (Дніпропетровськ, Київ). У змішаному розряді Володимир Ліфшиц – Олімпіада Марчева (Харків, Львів).

Голова Федерації бадмінтону УРСР Семен Остапенко нагороджує відчемпіонів України 1965 року в парній категорії Бориса Баршаха (Дніпропетровськ, *праворуч*) і Анатолія Лосева (Харків). *Ліворуч* – тренер Володимир Томашевський (Київ)

Чемпіонат України 1966 року приймав Дніпропетровськ. Тут спалахнула зірка киянина Віктора Швачка, який виграв одиночку, у жінок переможницею стала Ірина Натарова (Дніпропетровськ). У парних розрядах чемпіонами стали господарі турніру: Борис Баршах – Микола Пешехонов і Тетяна Новікова – Елеонора Корнієнко. У змішаному розряді перемогла дніпропетровська пара Борис Баршах – Елеонора Корнієнко.

Віктор Швачко й Ірина Натарова повторили свій успіх на 6-му чемпіонаті УРСР у Харкові (1967). Так само захистила свій титул пара Борис Баршах – Микола Пешехонов. У жінок повернула собі золото дніпропетровсько-київська пара Ірина Натарова – Ніна Мякишкова.

Доброю школою майстерності для провідних гравців СРСР стали спільні тренування з індонезійськими студентами, які навчалися в радянських вишах. Так було і в Україні, наприклад, у 1966 році чемпіоном Львова став студент Політехніки Уй Пік Хьян. Наші спортсмени перейняли в них, зокрема, гру кистю, удар бекхенд й інші важливі прийоми.

До 1974 року радянський бадмінтон перебував поза межами офіційної світової спільноти. Головним змаганням, де виявлялися найкращі спортсмени країни, був чемпіонат СРСР. З 1963-го по 1991-й відбулося 29 турнірів. Українські бадмінтоністи зіграли першу скрипку на більшості з них.

Дніпропетровські майстри – Борис Баршах і його учениця Надія Литвинчева

Борис Маркович Баршах (1937–1987) – один із провідних бадмінтоністів України 1960-х років, багаторазовий чемпіон і призер чемпіонатів УРСР, почесний майстер спорту. У 1966 році став бронзовим призером чемпіонату СРСР в парі з Миколою Пешехоновим, а 1969-го став срібним призером чемпіонату СРСР в одиночній категорії, програвши у фіналі Віктору Швачку.

Випускник гірничого інституту Баршах починав тренуватись в «Метеорі» в Анатолія Гайдука, а потім перейшов до товариства «Буревісник» і працював викладачем на кафедрі фізичного виховання інженерно-будівного інституту.

Колишній штангіст Баршах володів гарматним ударом, який схиляв на його користь чимало двобоїв. Він був загальним улюбленцем, людиною веселої вдачі, завжди з ним був блокнот з анекдотами.

На жаль, Борис передчасно пішов із життя: влітку 1986 року був у Києві на курсах підвищення кваліфікації тренерів в Інституті фізкультури, купався на Дніпрі та спіймав свіжу радіацію з Чорнобиля. Наступного року помер від раку.

Як тренер Борис Баршах підготував у «Буревіснику» Надію Литвинчеву, 11-разову чемпіонку СРСР.

Перші чемпіонати СРСР

На початок 1963 року вже понад 16 тис. радянських спортсменів обрали бадмінтон своєю основною спортивною спеціальністю. Зокрема, в Україні регулярно тренувались у спортивних секціях і виступали на змаганнях 4606 осіб (другий показник після РСФСР).

Додамо, що на той час на весь Радянський Союз було всього 10 платних тренерів бадмінтону, а громадських інструкторів – 827 і спортивних суддів – 744. Авангард бадмінтоністів становили вже 68 першорозрядників. Настав час виявляти сильніших.

Перший чемпіонат СРСР відбувся в Москві в спортивному залі ЦСКА на Комсомольському проспекті у вересні 1963 року. В турнірі взяли участь 128 спортсменів (96 чоловіків і 32 жінки) з 30 міст 11 союзних республік. Серед них були 20 представників України – з Харкова, Львова, Києва, Дніпропетровська.

Срібний призер першого чемпіонату СРСР Юрій Єрмолаєв згадував: «Чемпіонат був „дерев'яним”: усі виступали з дерев'яними ракетками, натягнутими рибацькою волосінню. Потрібно було грати тільки в білому. І ті, хто мав білі шорти, та ще й сорочку, а не майку, вважалися просто законодавцями моди. На ногах у нас було те саме – різне. Ті, кому пощастило, взували спеціально підклеєні фехтувальні кросівки – це був найкращий варіант. Усе тоді було з нуля, з чистого аркуша. Ми починали з того, що не знали добре правил, наприклад, від якої лінії подавати, не уявляли техніки ударів. Але з часом вигадували, вчилися один в одного. Було колосальне бажання навчитися, передати все це далі».

Зазначимо, що Юрій Єрмолаєв переїхав із Куйбишева до України й 1965 року став чемпіоном СРСР в парі з харків'янином Володимиром Ліфшицем.

На чемпіонаті 1963 року не було медалей за призові місця, тільки дипломи та пам'ятні медалі із зображенням волана і написами «рік 1963» і «Перший чемпіонат СРСР». Раніше в країні на медалях чемпіонатів СРСР були зображені емблеми виду спорту. Щодо бадмінтону, то такої емблеми ще не існувало, тому медалі до першого чемпіонату з бадмінтону не були виготовлені.

За підсумками першого чемпіонату країни Президія федерації бадмінтону СРСР надала звання «Майстер спорту СРСР» першим десяти спортсменам – чемпіонам і віцечемпіонам турніру. Серед них на той час ще не було українців, але був Микола Пешехонов – майбутня зірка українського бадмінтону, який тоді виступав за Московську область («Труд», Красноармійськ) і став першим чемпіоном СРСР у чоловічій парі разом з Анатолієм Єршовим. Цікаво, що саме пара Пешехонов – Єршов відповідно до розкладу змагань першою виконала норматив майстрів спорту, та за кілька років обидва хлопці вже грали в Дніпропетровську за «Метеор».

Перші українські майстри спорту з'явилися в 1964 році, за підсумками другого чемпіонату СРСР, який відбувся в Харкові. Високе звання «Майстер спорту СРСР» тоді отримали дев'ять радянських спортсменів, серед яких були українці Агнета Карцуб («Буревісник», Львів), Ніна Мякишкова («Динамо», Київ) та Володимир Ліфшиц («Спартак», Харків). Також у тому списку був Костянтин Вавілов (тоді – «Труд», Красноармійськ), майбутня легенда українського бадмінтону.

Агнета Карцуб і Володимир Ліфшиц на той час уже були першими чемпіонами України (1962), а попереду на них обох чекало золото чемпіонату СРСР 1965 року в парному розряді.

Юна киянка Ніна Мякишкова, чемпіонка України, зробила сенсацію на першості СРСР – 1964, виборовши срібло. Попереду в неї (вже під прізвиськом Косяк) були чотири золоті медалі в парній категорії.

Третій чемпіонат СРСР відбувся в Москві у вересні 1965 року. Цей турнір приніс українському бадмінтону перші золоті медалі. Як уже було зазначено вище, почесні титули здобули чоловіча та жіноча пари. Чемпіонами СРСР стали харків'яни Володимир Ліфшиц –

Юрій Єрмолаєв і львів'янки Агнета Карцуб – Олімпіада Марчева. В одиночних розрядах чемпіонами стали Костянтин Вавілов і Тетяна Новікова з підмосковного Красноармійська – незабаром вони переїдуть до України та здобудуть чимало нагород для українського спорту.

Киянка Ніна Михальчук (Мякишкова, Косяк), 4-разова чемпіонка СРСР

Срібні та бронзові медалі того чемпіонату виграли дві українських пари: змішана Борис Баршах – Елеонора Корнієнко (Дніпропетровськ) і жіноча Валентина Литвиненко – Ніна Мякишкова (Київ).

Роки української гегемонії

Календар змагань радянських бадмінтоністів був вельми насиченим. Чемпіонати СРСР, Кубок СРСР (з 1971 року), юнацькі чемпіонати СРСР (з 1969 року), чемпіонати різних ДСТ Союзу та республіки, регіональні, профспілкові, студентські, молодіжні турніри.

Прогрес українського бадмінтону був зумовлений накопиченням досвіду, роботою талановитих організаторів і тренерів, появою яскравих спортсменів, зростанням професійного підходу до підготовки та виступів майстрів. Вагомий внесок зробили й спортсмени, які переїхали до України з інших республік: Микола Пешехонов, Тетяна Новікова, Костянтин Вавілов, Віра Косенко, Анатолій Єршов, Юрій Єрмолаєв, Володимир Нікіфоров, Надія Литвинчева, Алла Звонарьова й ін.

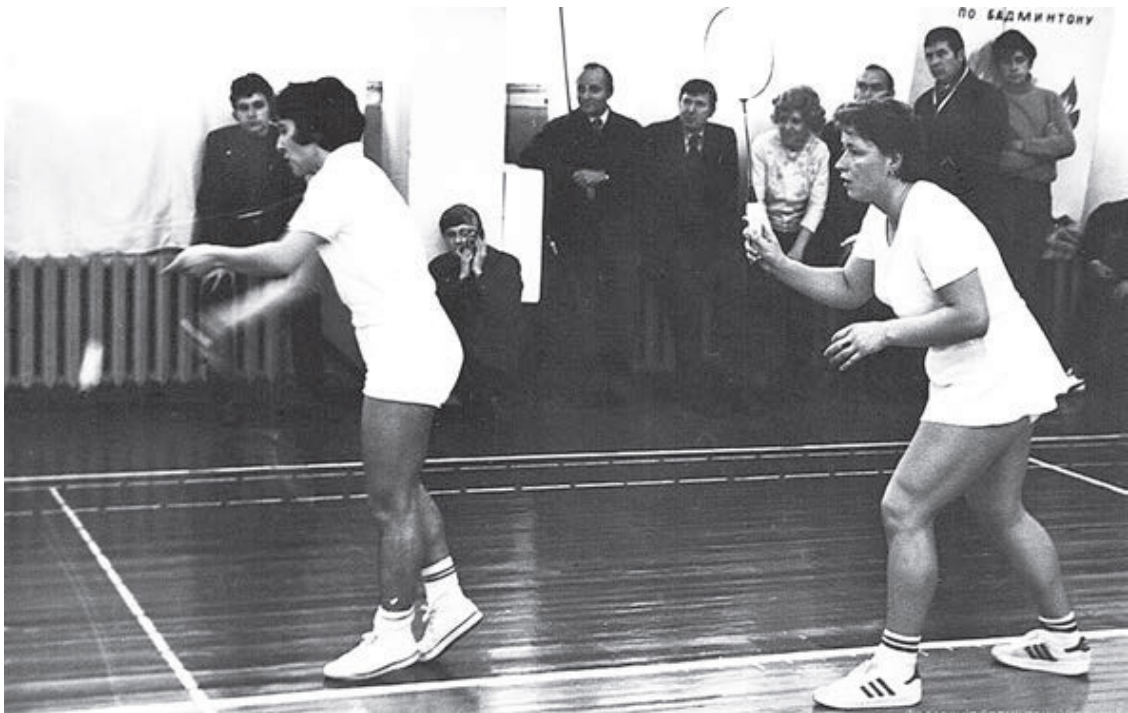
Надія Олександрівна Литвинчева (1955–2010), майстер спорту міжнародного класу. Приїхала до Дніпропетровська з підмосковного Орехово-Зуєва. Тренер – Борис Баршах. Чемпіонка СРСР в одиночному розряді (1976), в парному розряді (1975, 1976 – з Іриною Шевченко, 1977, 1978, 1979, 1982 – з Аллою Продан), змішаному розряді (1977, 1978, 1980, 1981, 1982 – з Віктором Швачком).

Одна з небагатьох спортсменів, які вигравали чемпіонати СРСР та України в усіх категоріях, як особистих, так і командних.

На чемпіонаті Європи 1980 року в парі з Аллою Продан завоювала першу медаль для СРСР.

Закінчила Дніпропетровський архітектурно-будівельний інститут. Кандидатка технічних наук (1996). Спеціалізація – оптимізація розподілу змінної теплового навантаження між котлоагрегатами опалювальних котелень.

Пішла з життя після важкої тривалої хвороби.

Надія Литвинчева (праворуч) та Ірина Шевченко, двократні чемпіонки СРСР в парному розряді

Команда України – чемпіон СРСР 1978 року. Дніпропетровськ.

Зліва направо: Надія Литвинчева, Віктор Швачко, Алла Продан, Костянтин Вавілов, Володимир Нікіфоров, Микола Пешехонов

Проте слід зазначити, що також траплялися й переїзди майстрів з України до інших союзних республік. Достатньо згадати харків'ян Володимира Ліфшица, Семена Розіна і Володимира Ройзмана, які 1968 року перебралися до Білорусі, де Ліфшиц підготував чимало сильних майстрів, а Розін двічі виграв чемпіонат СРСР в одиночному розряді (1972, 1973).

Настав час, коли українці почали беззаперечно домінувати на всесоюзних змаганнях. Так, на чемпіонатах СРСР 1971 (Москва) та 1976 (Дніпропетровськ) років усі переможці в п'яти особистих категоріях були представниками України. На першості 1970 року (Дніпропетровськ) лише партнерка Ірини Натарової по жіночій парі Гундра Грінума з Латвії не була з України. Така сама картина була й на чемпіонатах СРСР 1977-го (Ростов), 1978-го (Дніпропетровськ) і 1982-го (Дніпропетровськ), коли єдиним не українцем серед чемпіонів обидва рази був білорус Анатолій Скрипко.

Костянтин Вавілов, Віктор Швачко, Микола Пешехонов, Ірина Шевченко, Алла Продан, Надія Литвинчева, Наталія Дамаскіна, Тетяна Литвиненко стабільно перемагали або виборювали високі призові міста на головних турнірах.

Українські спортсмени складали кістяк збірної СРСР з моменту її формування (1975), а тренером команди багато років був Анатолій Гайдук.

Українці домінували в радянському бадмінтоні 15 років, але майже в один рік (1983/84) закінчили виступи зірки старшого покоління – Вавілов, Пешехонов, Швачко, Шевченко – і показники істотно знизилися.

Наприклад, за підсумками 1983 року в топ-10 рейтингу Федерації бадмінтону СРСР серед жінок Тетяна Литвиненко була 3-ю, Вікторія Прон – 6-ю, Алла Прон – 10-ю. Серед чоловіків: Сергій Корсунський був 8-м, Радій Білалов – 9-м, Віктор Швачко – 10-м.

На чемпіонаті СРСР 1985 року (Дніпропетровськ) українські спортсмени взяли золоті нагороди в трьох категоріях: Тетяна Литвиненко (одиночка, пара з Вікторією Прон) і Вікторія Прон (змішана пара з росіянином Андрієм Антроповим). Проте вже наступного року в Харкові (1986) уперше з 1965 року на чемпіонаті СРСР не було жодного українського чемпіона. Після

того українці вигравали чемпіонство лічені рази (Вікторія Прон у парі з Тетяною Литвиненко та двічі в змішаних парах із росіянами).

Останнім українським чемпіоном СРСР став Микола Зуєв із Дніпропетровська, який виграв чемпіонат 1990 року в Києві – в одиночному розряді та в парі з росіянином Андрієм Антроповим.

Загалом на 29 чемпіонатах СРСР бадмінтоністи України показали тільки такі чемпіонські результати (підрахувати кількість срібних і бронзових нагород немає коректної можливості через відсутність повного складу протоколів за всі роки):

Костянтин Вавілов – 32-разовий чемпіон, Віктор Швачко – 23-разовий, Микола Пешехонов – 23-разовий, Ірина Шевченко (Натарова) – 16-разова, Надія Литвинчева – 11-разова, Алла Продан – 6-разова, Тетяна Литвиненко – 6-разова, Вікторія Прон (Євтушенко) – 5-разова, Ніна Михальчук (Косяк, Мякишкова) – 4-разова, Наталія Максакова (Дамаскіна) – 4-разова, Тетяна Новікова (Зуєва) – 4-разова, Віктор Самарін – 2-разовий, Микола Зуєв – 2-разовий, Володимир Ліфшиц, Юрій Єрмолаєв, Агнета Карцуб, Олімпіада Марчева, Володимир Нікіфоров, Алла Звонарьова, Леонід Пайкін і Радій Білалов вигравали першість Союзу по 1 разу. Врахуємо те, що Микола Пешехонов і Тетяна Новікова до 1966 року, а Костянтин Вавілов – до 1970 року виступали за РСФСР (2, 1 та 8 титулів відповідно).

Загалом чемпіонами СРСР ставав 21 представник України.

У 1986 році бадмінтон додали до програми літніх Спартакіад народів СРСР. У всіх видах спорту тоді вже діяло обмеження за віком – до 23 років. На IX Спартакіаді в Мінську срібло в змішаній категорії вибороли Ігор Мармер (Київ) і Вікторія Прон (Дніпропетровськ). Збірна України посіла 5-те місце. На X Спартакіаді народів СРСР (1991) в Горькому збірна України стала 3-ю.

За 25 років команда України на 11 командних чемпіонатах СРСР і 2 Спартакіадах народів СРСР сім разів перемагала, двічі була другою, тричі – третьою, і лише один раз не отримала медалей.

Результати виступу збірної команди України на чемпіонатах і Спартакіадах народів СРСР

Чемпіонати:

- 1966, Каунас: Україна – 1-ше місце
- 1968, Тбілісі: Україна – 1-ше місце
- 1970, Дніпропетровськ: Україна – 1-ше місце
- 1972, Горький: Україна – 1-ше місце
- 1974, Баку: Україна – 1-ше місце
- 1976, Дніпропетровськ: Україна – 1-ше місце
- 1978, Дніпропетровськ: Україна – 1-ше місце
- 1980, Харків: Україна – 3-тє місце
- 1982, Дніпропетровськ: Україна – 2-ге місце
- 1984, Київ: Україна – 2-ге місце

Команда клубу «Метеор» (Дніпропетровськ). Верхній ряд (зліва направо): Костянтин Вавілов, Леонід Пайкін, Віктор Самарін, Микола Пешехонов.

Нижній ряд (зліва направо): Вікторія Прон, Вікторія Семенюта, Тетяна Литвиненко, Світлана Носоненко

Спартакіади:

1986, Мінськ: ІХ Спартакіада народів СРСР (бадмінтон уперше додали до програми, змагались гравці віком до 23 років), Україна – 5-те місце

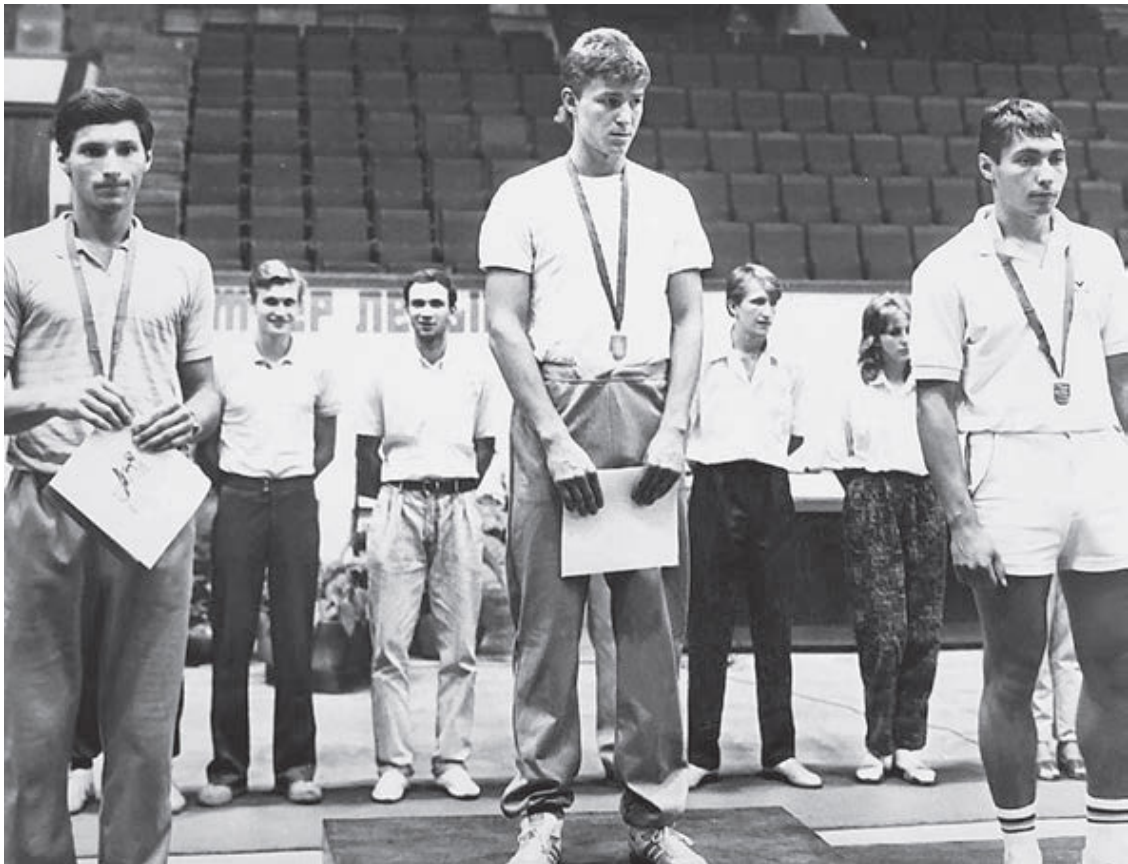
1991, Горький, Х Спартакіада народів СРСР, Україна – 3-тє місце

Команди України на Юнацьких і Молодіжних іграх СРСР

Досліднику історії українського бадмінтону Миколі Міліневському вдалося знайти результати виступу збірної команди України на Юнацьких і Молодіжних іграх СРСР.

Перші Всесоюзні юнацькі спортивні ігри відбулися 1985 року в Ленінграді. В них брали участь гравці 1967 року народження й молодше. Команда України тоді посіла 2-ге місце (тренер – Микола Пешехонов), першою була команда Росії, а третьою – команда Москви. В особистих змаганнях на цих іграх відзначилася й перемогла Наталія Іванова з Одеси.

Другі Юнацькі ігри СРСР відбулися 1988 року в Бору (біля Горького), на них виступали гравці 1970 року народження й молодше. Команда України перемогла на цих іграх (тренер – Віктор Самарін), другою була команда Росії.

Микола Зуєв – переможець IV Всесоюзних літніх спортивних ігор молоді.
Срібний призер – Олександр Циганков (*ліворуч*). Дніпропетровськ, 1989

У 1989 році в Дніпропетровську відбулися V Всесоюзні спортивні ігри молоді СРСР, в них брали участь гравці 1968 року народження й молодше. Команда України посіла 2-ге місце (тренер – Віктор Самарін).

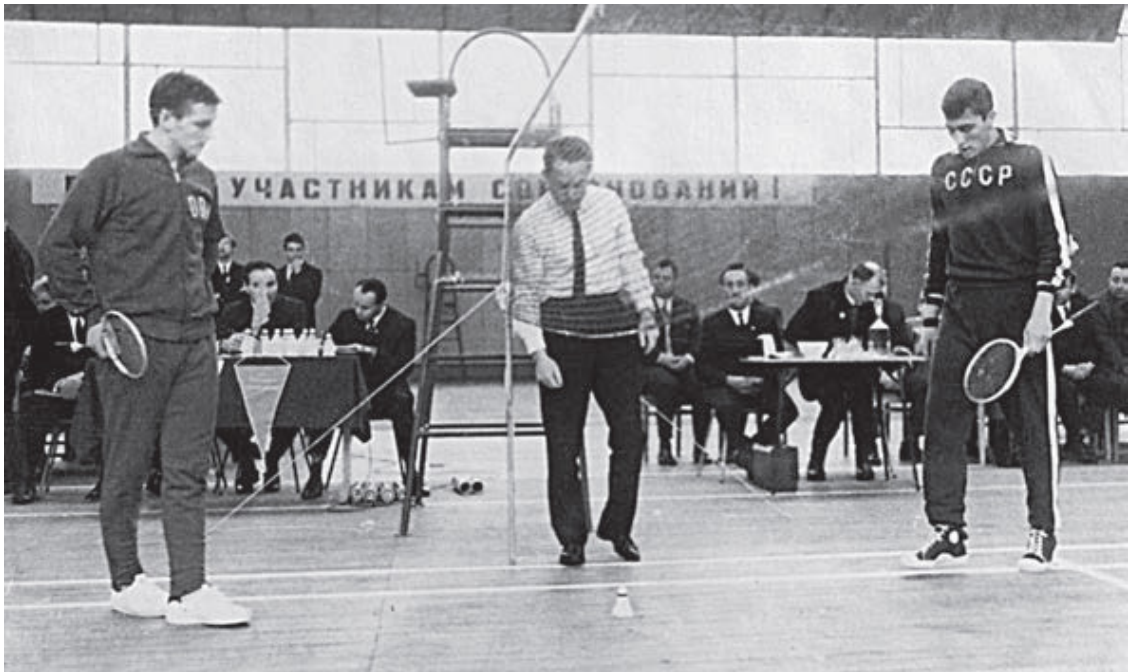
Одночасно з результатами виступу у Юнацьких і Молодіжних іграх СРСР знайшлися результати виступу команди України на першості СРСР в Горькому 1990 року, де виступали гравці 1971 року народження й молодше. Команда України була першою (тренер – Віктор Самарін), Росія – друга, Москва – третя.

За юнацьку команду України виступали Леонід Пугач, Валерій Стрільцов, Олексій Курбель, Валентина Селіванова, Анна Шевченко й Інна Любицька.

Успішно виступили на тому чемпіонаті наші бадмінтоністи і в особистих змаганнях. У чоловічій одиночній категорії переміг Владислав Дружченко, другим був Олексій Курбель і третім – Валерій Стрільцов. У чоловічій парній категорії весь п'єдестал був також наш: перемогли Владислав Дружченко – Валерій Стрільцов, другими були В'ячеслав Олійник – Леонід Пугач і третіми – Михайло Мізін – Костянтин Татранов. У змішаній парній категорії перемогли наші Валерій Стрільцов – Анна Шевченко.

Під червоним прапором

Збірну СРСР з бадмінтону було створено 1967 року. Свій перший міжнародний матч вона провела в Москві проти команди дружньої Німецької Демократичної Республіки (НДР). Щодо підсумків тієї гри, коли радянські спортсмени вперше грали пір'яним воланом, то переважна більшість джерел наводять дивний рахунок 2: 2. Але прояснив ситуацію учасник того матчу Віктор Швачко, який розповів, що СРСР розгромно програв 2: 6, а тих два очки здобув він сам – в одиночному двобої та в міксті з Іриною Натаровою (Шевченко). Цю інформацію підтвердила і Тетяна Новікова, яка згадувала, що радянські бадмінтоністи почувалися в тому матчі досить безпорадними.

Перший міжнародний матч збірної СРСР: СРСР – НДР. Москва, 1967.
Праворуч – Віктор Швачко

Тетяна Василівна Новікова (Зуєва), майстер спорту, 4-разова чемпіонка СРСР.

Народилась в 1941 році в Красноармійську (Московська обл.). З дитинства займалася спортом, входила до збірної області з волейболу та лижного спорту. Під час занять тенісом її побачив тренер Борис Глебович і запросив до секції бадмінтону.

За два роки Тетяна вже грала на чемпіонаті СРСР, а в 1965-му стала чемпіонкою Союзу.

У 1966 році разом із Миколою Пешехоновим переїхала до Дніпропетровська, почала тренуватися в Анатолія Гайдука на «Метеорі».

Ще тричі вигравала першість СРСР: в парі з Ніною Косяк (1966, 1967) та в одиночці (1968). На останньому турнірі в Тбілісі її чекали після нагородження на п'єдесталі обидва тренери – Гайдук і Глебович, і сперечалися: кого першим обійме чемпіонка. Тетяна віддала шану своєму першому наставнику. Утім, і Гайдук не образився.

Тетяна Зуєва (Новікова), 4-разова чемпіонка СРСР

У 1969 році Новікова зазнала важкої травми, після якої вже не могла виступати на вищому рівні. Вона інколи грала за «Буревісник», де вела тренування й товаришувала з іншою зіркою бадмінтону Надією Литвинчевою. Щоправда, подружки були суперницями на внутрішніх змаганнях «Буревісника»: Тетяна тренувала в металургійному інституті, а Надія – у будівельному.

Ще до переїзду в Дніпропетровськ Новікова поступила до Московського хіміко-технологічного інституту. Потім перевелася до Дніпропетровського металургійного інституту (відділення ракетної техніки), після закінчення якого працювала інженером на ПМЗ.

Її кар'єра на заводі завершилася раптово та швидко: дівчина йшла з одного цеху в інший і загубила дорогою якийсь секретний папірець. Скандал! Південмаш – режимне підприємство в закритому місті! Таким не місце серед ракетобудівників!

Та все тільки обернулося на краще: Тетяна пішла працювати на кафедру фізвиховання до рідного ДМетІ, а з ПМЗ вибудувала тісніший і приємніший контакт, коли одружилася з майбутнім головним конструктором КБ «Південне» Володимиром Зуєвим. Не дивно, що у їх квартирі в заводській сталініці (де вони живуть і сьогодні) часто бували такі люди, як Леонід Кучма – генеральний директор ПМЗ і Віктор Грачов – головний випробувач КБ «Південне», Герой Соціалістичної Праці. «Така була наша сім'я, – з усмішкою каже Тетяна Василівна. – Він – на Байконурі, а вона – на бадмінтоні».

Згодом вона ще закінчила інститут фізкультури, де вчилася разом із Борисом Баршахом: коли від тренерів почали вимагати обов'язкову вищу спортивну освіту.

Її син Микола Зуєв став відомим майстром бадмінтону, виграв чемпіонат СРСР – 1990 в одиночці.

До 2020 року вона працювала старшим викладачем у Металургійній академії. Серед її учнів багато знаних українських бадмінтоністів: Олександр Баранов, Олександр Клімов, Наталія Войцех, Марія Улітіна, Сергій Гаріст, Данило Боснюк й інші. Її вихованці виграли срібло на студентському чемпіонаті Європи 2011 року.

І сьогодні, у свої 80, Тетяна Василівна Зуєва тренує юних спортсменів на «Метеорі». І буде почесною гостею на чемпіонаті Європи – 2021 в Києві.

Потім було ще кілька товариських матчів зі збірною НДР, зокрема в 1968 році в Києві, в палаці фізкультури. А також – у Ленінграді й Тбілісі.

На жаль, 1968 року Міжнародна федерація бадмінтону відмовилася приймати Федерацію бадмінтону СРСР до своїх лав – через військове втручання СРСР та придушення повстання у Чехословаччині. Радянським спортсменам заборонили брати участь в офіційних змаганнях. Цей період бану тривав шість років, і через цю політичну заборону ціле покоління талановитих майстрів було позбавлено можливості здобути гарні результати на міжнародній арені. Їм довелося задовольнятися тільки товариськими зустрічами з гравцями країн соціалістичного табору – НДР, Польщі, Болгарії й ін. Або зі спортсменами дружніх товариств. Так, наприклад, 1970 року відбулися чотири зустрічі збірної СРСР з командою робітничої спілки АСК з Австрії.

Саме в ті часи позбавився своєї посади перший голова Федерації бадмінтону СРСР Микола Рубан. У 1970 році він написав листа генеральному секретареві ЦК КПРС Леоніду Брежнєву, у якому поскаржився, що через позицію політичного керівництва радянські бадмінтоністи не можуть вийти на міжнародну арену. За це Рубана було усунуто з посади. Його змінив надійніший в ідеологічному сенсі кадр – полковник КДБ Філіппов. А після нього (1975–1980) Федерацію бадмінтону СРСР очолював директор видавництва «Фізкультура і спорт» Юрій Метаєв, після якого на посаді перебував космонавт Юрій Глазков...

Лишалось тільки проводити неофіційні матчі та турніри, як перший міжнародний турнір у СРСР в грудні 1973 року в Сочі за участі команди Малайзії.

Лише в січні 1975 року, в період так званої розрядки напруженості, Радянський Союз таки прийняв до Міжнародної федерації бадмінтону, і того самого року – до Європейського союзу бадмінтону. Таким чином, наші бадмінтоністи отримали можливість брати участь в офіційних змаганнях, що проводять Міжнародна та Європейська федерації.

У квітні 1975 року юніорська збірна СРСР дебютувала на чемпіонаті Європи в Копенгагені. А у 1976-му доросла збірна дебютувала на першості Європи в Дубліні (7-ме місце).

Картина для кращого розуміння атмосфери втручання політики в спорт. Згадує гравець збірної СРСР Вікторія Семенюта. Коли 1977 року радянська команда на чолі з Анатолієм Гайдуком прилетіла до Лондона на Вімблдонський турнір, представники радянського посольства запізналися зустріти наших спортсменів в аеропорту Хітроу. Тож увагу публіки привернули демонстранти – єврейські активісти з плакатами. Ніхто нічого не розумів, тільки Вікторія як одна-єдина членкиня делегації, яка знала англійську, перекладала написані на плакатах вимоги звільнити в СРСР євреїв-«відмовників», в'язнів сумління й дозволити їм виїзд із Союзу в Ізраїль. Звичайно, цього не вимагали безпосередньо від наших бадмінтоністів, йшлося про нагоду такою акцією привернути увагу суспільства до проблеми. Але після цього інциденту радянських спортсменів протягом усього турніру завжди супроводжували полісмени.

За іронією долі членкиня тієї збірної СРСР Світлана Белясова з Білорусі згодом вийшла заміж за свого тренера Михайла Зільбермана й виїхала з ним до Ізраїля, де в період з 1991-го по 2014 роки стала 53-разовою чемпіонкою країни...

У 1984 році спортсмени Радянського Союзу вперше взяли участь у змаганнях Кубка Томаса, а 1986 року жіноча команда стала учасницею Кубка Убер. На чемпіонатах світу радянські бадмінтоністи дебютували в 1987 році в Пекіні.

Найбільшим командним успіхом збірної СРСР стало 4-те місце на домашньому чемпіонаті Європи 1990 року.

А в особистих категоріях радянські спортсмени за весь час здобули три бронзових медалі чемпіонатів Європи. Першою нагородою стала бронза жіночої пари з Дніпропетровська Алла Продан – Надія Литвинчева 1980 року в Гронінгені (Нідерланди). На тому самому турнірі у чвертьфіналі грали Алла Продан (одиначка), чоловіча пара Костянтин Вавілов – Микола Пешехонов і змішана пара Віктор Швачко – Надія Литвинчева. У загальному заліку збірна СРСР фінішувала п'ятою.

Радянські бадмінтоністи на Уїмблдонському турнірі 1977 року – там, де вони стикнулися з демонстрацією на підтримку євреїв у СРСР.

Попереду (зліва направо): Світлана Белясова (Білорусь) і Вікторія Семенюта.

Позаду (зліва направо): Анатолій Гайдук (тренер), Костянтин Вавілов, два британських представники оргкомітету, Микола Пешехонов. Лондон

Алла Аркадіївна Продан (народилась 1965 року в Дніпропетровську), майстер спорту міжнародного класу.

Вихованка дніпропетровського бадмінтону. Тренер – Анатолій Гайдук.

Чемпіонка СРСР в одиночному розряді (1978, 1979), парному розряді (1977, 1978, 1979, 1982 – з Надією Литвинчевою).

Алла Продан, 6-разова чемпіонка СРСР, бронзова призерка чемпіонату Європи (1980)

На чемпіонаті Європи 1980 року в парі з Надією Литвинчевою завоювала першу медаль для СРСР.

На перший погляд могло здатися, що Продан діє неквапливо. Проте річ у тому, що вона досить раціонально пересувалася майданчиком, ніяких зайвих рухів. Її удари відрізнялися скритністю й несподіваністю. Особливо вдалим були у її виконанні кистьові удари.

Працює тренером у Дніпропетровську.

Закінчила Дніпропетровський архітектурно-будівельний інститут.

Найвищий командний успіх збірної СРСР – це дві перемоги на престижному турнірі Кубок Гельвеції (Helvetia Cup) – чемпіонаті Європи серед змішаних команд. Цей турнір проводили з 1963-го по 2007 рік. Перехідний приз для команди-переможця заснувала Швейцарська федерація бадмінтону – звідти пішла його назва (Гельвеція – старовинна назва Швейцарії).

Збірна СРСР дебютувала на 15-му за ліком розіграші Кубка Гельвеції у 1977 році в Ленінграді. За почесний трофей у Палаці спорту «Ювілейний» боролися 11 команд. Головними претендентами на перемогу вважалися збірні НДР та Ірландії. Але радянські бадмінтоністи здолали всіх суперників. Головним тренером збірної СРСР був наш Анатолій Гайдук, а найвагоміший внесок у перемогу зробили українські спортсмени – Костянтин Вавілов, Микола Пешехонов, Надія Литвинчева, Алла Продан.

Після цієї перемоги у світі почали говорити: «О, в Радянському Союзі є бадмінтон!»

У 1979 році збірна СРСР захистила свій титул на 16-му розіграші Кубка Гельвеції, який відбувся в Клагенфурті (Австрія). У складі радянської команди з восьми спортсменів шестеро були представниками України: Віктор Швачко, Костянтин Вавілов, Микола Пешехонов, Алла Продан, Алла Звонарьова і Надія Литвинчева. Компанію їм склали білоруси Анатолій Скрипко (до речі – вихованець українського тренера Володимира Ліфшица) та Світлана Беясова. Тренером був українець Анатолій Гайдук.

Спорткомітет СРСР тоді відмовився посилати команду для участі у змаганнях. Однак Європейський союз бадмінтону через компартію Австрії попросив ЦК КПРС послати володарів Кубка 1977 року на турнір. Зверху спустили вказівку, і за три дні зібрали команду. Швидко оформили візи, і делегація полетіла, щоправда, без підготовки.

Буклет Кубка Гельвеції. Ленінград, 1977

Буклет Кубка Гельвеції, розворот із даними про збірну СРСР, Костянтин Вавілов і Надія Литвинчева. Ленінград, 1977

«Ці ігри лишилися в пам'яті на все життя, — згадує Микола Пешехонов. — Адже ми, спортсмени, разом із тренером призначали склад команди на кожну гру й несли відповідальність за свій виступ. Ініціатива «хочу грати той чи інший розряд» придушувалася, склад формувався тільки в інтересах команди. Навіть мені, парному гравцеві, довелося виступати в одиночному розряді, тому що Костянтин Вавілов був не в дуже хорошій формі. А щоб я витримував два розряди, Анатолій Скрипко вимотував свого суперника, який грав проти нас пару,

в трьох партіях протягом години. В результаті ми перемогли й удруге стали володарями Кубка Гельвеції».

Українські майстри волана блискуче виступили в 1982 році на престижному турнірі Austrian International: переможцями стали жіноча пара Алла Продан – Надія Литвинчева та змішана пара Віктор Швачко – Надія Литвинчева.

Тренером збірної СРСР у 1982–1989 роках був Віктор Швачко. Змінив його на цій посаді й перебував на ній до розвалення Союзу Микола Пешехонов.

Атмосферу тих часів добре змальовує така історія. Віктор Швачко як тренер збірної надавав великої уваги формі й інвентарю команди. У Радянському Союзі виготовляли молдавські ракетки «Ласточка» й грали пластиковими воланами «Швальбе» (ластівка) виробництва НДР. Для масового спорту це було добре, проте для спорту вищих досягнень – ні. Форму шили в Домах моди, але вона не могла рівнятися з продукцією світових брендів, орієнтованих на суто спортивні вироби. Радянські спортсмени, які виїздили на міжнародні змагання, завжди займалися ченчем (обміном): вимінювали алкоголь та ікру на ракетки, кросівки, волани.

Збірна СРСР у тих самих костюмах фірми Carlton, які добув по бартеру за рекламу головний тренер команди Віктор Швачко. 1984

Напередодні чергового чемпіонату Європи Швачко через свої зв'язки із закордонними гравцями провів переговори з представниками відомої фірми Carlton. Задля реклами фірма безплатно надала збірній СРСР форму та ракетки, які привезли прямо на турнір. Спортсмени були в захваті, але потім знайшлися «доброзичливіці», які доповіли керівництву про такий «непатріотичний» вчинок головного тренера. Невдоволене керівництво заборонило спортсменам носити закордонну форму на змаганнях і тренуваннях. «Ходіть у цьому в себе на дачі або в ліс по гриби», – так сказали Швачку у Держкомспорті.

У квітні 1990 року в Москві відбувся 12-й чемпіонат Європи. Збірна СРСР під орудою Миколи Пешехонова стала 4-ю в турнірі змішаних команд. У складі команди виступали українці Микола Зуєв і Тетяна Литвиненко. У вересні 1990 року команда дніпропетровського «Метеору» виграла бронзу на Кубку європейських чемпіонів у Будапешті. За команду, якою

керувала Ірина Шевченко, грали Микола Зуєв, Олександр Циганков, Валерій Стрільцов, Вікторія Прон, Олена Нікітіна, Анна Шевченко.

Уже напередодні розвалення Радянського Союзу, у квітні 1991 року, на юніорському чемпіонаті Європи в Будапешті збірна СРСР виграла золото. Головним тренером тієї команди була Ірина Шевченко, а чоловічу половину збірної складала учні Ірини Миколаївни з «Метеору» Владислав Дружченко, Михайло Мізін, Костянтин Татранов, Валерій Стрільцов.

Також Владислав Дружченко і Валерій Стрільцов виграла срібло в парі, крім того, Дружченко завоював бронзу в одиночці, а Стрільцов – у змішаній парній категорії (з росіянкою Світланою Алферовою).

Після того тріумфу команду преміювали поїздкою на Азійські ігри до Малайзії: українських хлопців серйозно готували до переходу в склад дорослої збірної СРСР, яку тоді тренував Микола Пешехонов.

Однак у серпні 1991-го трапився путч, а восени Радянський Союз розвалився, і почався новий історичний етап для країни загалом і для спорту зокрема.

Постаті українського бадмінтону

Костянтин Вавілов

В історії українського бадмінтону є унікальна постать – Костянтин Вавілов, найтитлованіший бадмінтоніст СРСР, 32-разовий чемпіон Радянського Союзу та 42-разовий чемпіон України. Він належав до тієї плеяди радянських спортсменів, які закладали підвалини спортивного бадмінтону в СРСР та Україні, які вивели цей чудовий вид спорту із суго аматорського на високий міжнародний рівень.

Костянтин Васильович Вавілов (1945–2009) був лідером радянського бадмінтону протягом цілого двадцятиріччя – з 1960-х по 1980-ті він незмінно підіймався на найвищу сходинку п'єдесталу пошани на чемпіонатах СРСР, неодноразово ставав абсолютним чемпіоном.

Народився він 2 листопада 1945 року в місті Красноармійську Московської області в багатодітній сім'ї робітників. У дитинстві захоплювався футболом і лижним спортом. Ще школярем зустрівся з тренером на громадських засадах із бадмінтону, офіцером Борисом Глебовичем, який і познайомив хлопця з новою грою.

Військовий інженер Борис Глебович був одним із піонерів радянського бадмінтону, він познайомився з грою в 1957 році на Всесвітньому фестивалі молоді в Москві. Він заснував у Красноармійську секцію бадмінтону, і на момент створення Федерації бадмінтону СРСР у маленькому підмосковному містечку вже було кілька першорозрядників.

Нова гра так сподобалася юному Вавілову, що він, записавшись до секції, не пропускав жодного тренування. Учні середньої школи № 2, серед яких були Костя Вавілов і Коля Пешехонов, самі робили волани та ракетки й грали через волейбольну сітку, бо спеціального інвентарю тоді просто не було. Про величезну працездатність Вавілова, його бажання досягти успіхів уже на початку 1960-х років говорили багато фахівців. Причому наголошували, що він обов'язково стане відомим спортсменом. Упевненим у цьому був і Борис Глібович, який, не поспішаючи, виховував талановитого бадмінтоніста.

Спочатку Костянтин перемагав на всесоюзних юнацьких змаганнях. Солдатом Радянської Армії, він вийшов на свій перший чемпіонат СРСР у 1964 році – як згадують сучасники, він соромився армійської стрижки наголо, тому грав у тибетейці.

За рік, уже без тибетейки, молодий армієць Вавілов виграв чемпіонат СРСР, а в наступні два роки ставав абсолютним чемпіоном країни: перемагав на турнірах 1966-го та 1967 років у трьох категоріях – одиночці, парі (відповідно – з Євгеном Блітштейном і Миколою Нікітіним) та змішаній парі (з Тетяною Кочетковою).

Радикальна зміна долі Костянтина Вавілова сталася у 1970 році. Тоді клуб ЦСКА розвалився після заміни тренера Володимира Дьоміна на Миколу Нікітіна. Чемпіон на певний час взагалі був поза спортом – із дружиною та маленькою дочкою на його утриманні. І Анатолій Гайдук, керівник дніпропетровського спортклубу «Метеор», скориставшись ситуацією, запросив Костянтина до Дніпра. До того ж на той момент в українському місті вже мешкали й тренувалися земляки та друзі Вавілова по Красноармійську – Микола Пешехонов, Анатолій Єршов, Тетяна Новікова, тож він їхав не на порожнє місце.

Легенди українського бадмінтону: 32-разовий чемпіон СРСР Костянтин Вавілов і 23-разовий чемпіон СРСР Микола Пешехонов (праворуч)

Анатолій Олексійович Гайдук надав Вавілову з дружиною квартиру у відомчому будинку заводу Південмаш і влаштував майстра до клубу «Метеор» старшим тренером. Прагнення Вавілова бути лідером, бути першим передалося провідним спортсменам «Метеору», що вивело клуб на новий якісний рівень. А Гайдук ухвалив геніальне тренерське рішення, поставивши Вавілова в пару з Миколою Пешехоновим: цей дует 11 разів ставав чемпіонами Союзу в період 1970–1982 рр., видавши стрічку із семи перемог поспіль (1970–1976).

У 1971 році Костянтин вступив до Київського державного інституту фізкультури. Навчався на заочному відділенні в Дніпропетровську, а державні іспити складав у Києві. Закінчив виш у 1976-му.

Серед перших трьох радянських бадмінтоністів 1973 року Костянтин Вавілов отримав звання майстра спорту міжнародного класу (одночасно з Миколою Пешехоновим і Віктором Швачком).

Окремо треба зазначити, що Вавілов шість разів ставав чемпіоном СРСР в одиночній категорії – це досягнення ніхто не зміг перевершити (повторив тільки росіянин Андрій Антропов). Він був багаторазовим чемпіоном СРСР у парних категоріях, зокрема – 11 разів у парі з Миколою Пешехоновим, а також багаторазово у змішаній категорії та в командних змаганнях. На чемпіонатах СРСР 1966, 1967 і 1974 років Костянтин Вавілов вигравав золото у всіх трьох особистих категоріях, тобто ставав абсолютним чемпіоном – це також рекордне досягнення.

Виступаючи в складі збірної країни, Вавілов брав участь у багатьох найбільших міжнародних турнірах, вигравав у гравців екстракласу. Двічі був володарем європейського Кубка Гельвеції.

За словами Віктора Швачка, суперника на майданчику та товариша у житті, Вавілову-гравцю були притаманні такі якості: велика працездатність, вольовий чоловічий характер, прагнення здобувати перемоги в чесному бою, вміння психологічно витримувати поразки, здатність терпіти великі навантаження. Він мав хорошу техніку, добрий захист і добрий напад, був справжнім універсалом: грав в усіх категоріях й умів налаштувати себе на відповідальні ігри. Постійно удосконалювався, наполегливо працював, навіть коли був уже знаним майстром.

Щодо людських якостей Костянтина Вавілова, то ті, хто з ним працював, тренувався, виступав, спілкувався, зазначають, що він був дуже чесною і порядною особистістю, ніколи нікого не зраджував, не обманював, безкомпромісно обстоював інтереси своїх спортсменів і співробітників, був людиною сміливою та принциповою.

Коли закінчилася його блискуча спортивна кар'єра (1982), Вавілову запропонували різні варіанти подальшої долі в спорті: очолити збірну СРСР як головний тренер (Анатолій Гайдук 1982 року помер від інсульту) або стати начальником навчально-спортивного відділу клубу «Метеор».

Костянтин Васильович обрав для себе шлях спортивного функціонера: під його орудою команди клубу «Метеор» не один раз перемагали у всесоюзних змаганнях завдяки його високій майстерності й силі волі. Цю посаду він обіймав чотири роки, а з 1986-го протягом 23 років був беззмінним директором спортивного комплексу «Метеор» і головою Дніпропетровської міської громадської організації «Спортивний клуб Метеор». До речі, затверджував його на посаді тодішній генеральний директор державного підприємства «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод ім. А. М. Макарова» Леонід Данилович Кучма. З 1999 року Вавілов був помічником генерального директора ПМЗ зі спортивно-масової й організаційної роботи.

Микола Пешехонов, майстер спорту міжнародного класу, так згадує свого друга: «Ми родом з одного міста. У Красноармійську навчилися грати в бадмінтон, а друзями стали в спортивному клубі „Метеор“, де тренер Анатолій Гайдук порекомендував нам скласти чоловічий парний дует. Разом брали участь у десятках змагань, домоглися визнання на міжнародній арені. Мого найкращого друга Костянтина дуже часто згадую. Якби не його твердий характер, величезна воля до перемоги, підказки під час гри, навряд чи багато років поспіль ми були на вершині радянського бадмінтону».

До речі, Костянтин Васильович не переривав зв'язки з рідним Красноармійськом: останній раз він вийшов на корти свого рідного міста в рік святкування 50-річчя бадмінтону на ветеранському турнірі (2007). І знову, як і в попередні роки, завоював золото, підтвердивши свій чемпіонський статус.

На жаль, життя не балувало Костянтина Васильовича. Йому довелося ховати дружину Ніну, яка в Дніпрі працювала тренером із плавання. А за кілька років передчасно пішов із життя й він сам: 30 листопада 2009 року помер після важкої тривалої хвороби (онкологія). Громадське прощання з великим майстром бадмінтону та видатним спортивним організатором відбулося в спорткомплексі «Метеор». Поховали його на Сурсько-Литовському кладовищі Дніпропетровська.

Іменем Костянтина Вавілова названо СДЮШОР з бадмінтону в Дніпрі. У місті щороку проходить Всеукраїнський турнір пам'яті Костянтина Вавілова і Анатолія Гайдуга.

Довідка

Чемпіон СРСР в одиночному розряді (6): 1965, 1966, 1967, 1968, 1974, 1976.

Чемпіон СРСР в парному розряді (15): 1966 (з Євгеном Блітштейном), 1967, 1968, 1969 (з Миколою Нікітіним), 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1977, 1978, 1979, 1980, 1982 (з Миколою Пешехоновим).

Чемпіон СРСР у змішаному розряді (4): 1966, 1967 (з Тетяною Кочетковою), 1973, 1974 (з Наталією Дамаскіною).

Багаторазовий чемпіон України.

Майстер спорту міжнародного класу (1971).

Дворазовий володар Кубка Гельвеції (1977, 1979).

Костянтин Вавілов був членом Національного олімпійського комітету України, віцепрезидентом Федерації бадмінтону України. За успіхи в роботі з підготовки спортсменів – учас-

ників Олімпійських ігор в Атланті Указом Президента України 1996 року був нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня та грамотою президента Міжнародного Олімпійського комітету Хуана-Антоніо Самаранча. У 1997 році був нагороджений медаллю «За заслуги перед містом», у 2006 році – пам'ятною медаллю А. М. Макарова. ок

Історія бадмінтону в Україні: часи незалежності

Тридцять років незалежності для українського бадмінтону стали часами подолання численних проблем, переходу від радянської системи спорту до сучасних форм організації. Це був період зміни поколінь, участі в олімпійському русі й міжнародних подіях і нових здобутків та викликів.

Перехід від радянської спадщини

Наприкінці 1991 року Радянський Союз припинив своє існування. Почався період державної незалежності України. Перші роки того часу, які називають «лихі 90-ті», були важкими та несприятливими для розвитку спорту. Об'єктивно довелося тривалий час користуватися радянськими надбаннями та радянською спадщиною, пристосовуючись до нових суспільно-економічних умов.

Український бадмінтон, порівнюючи з іншими республіками колишнього Союзу, успадкував добрі кадри спортсменів, тренерів і суддів.

Нагадаємо, що у квітні 1991 року юніорська збірна Радянського Союзу виграла чемпіонат Європи (U19). Чоловічу половину тієї команди складала дніпропетровські вихованці Ірини Шевченко, яка була головним тренером збірної. Головним тренером дорослої збірної СРСР на час розвалення Союзу був фахівець із Дніпропетровська Микола Пешехонов.

В Україні було кілька суддів всесоюзної та республіканської категорії. Серед них: Зіновій Хмельницький і Євген Михайлов (Харків), Микола Барабаш (Одеса), Анатолій Сербулов (Миколаїв), Микола Міліневський (Київ). На місцях працювали досвідчені тренери, зокрема Ірина Шевченко, Тетяна Зуєва, Алла Продан, Вікторія Семенюта (Дніпропетровськ), Геннадій Махновський (Харків), Ніна Михальчук, Віра Косенко (Київ), Микола Камінський (Львів), Володимир Білоус (Одеса) й інші.

Однак загальна ситуація в країні, насамперед хаос в економіці та велика інфляція, надзвичайно негативно вплинула на спортивну роботу. Можливо, найкращим символом тієї ситуації може бути спогад Миколи Міліневського про те, як він був змушений полишити тренерську роботу в секції при Київському державному університеті, бо через несплату в холодному спортзалі вимкнули світло (1993 рік).

Такі несприятливі обставини спонукали багатьох спортсменів і фахівців поїхати з України. Микола Пешехонов прийняв запрошення тренувати клуб у Словенії; 3-разовий чемпіон СРСР Микола Зуєв (Дніпропетровськ) одружився з москвичкою й переїхав до Росії; Леонід Пугач і Леонід Пайкін (обидва – Дніпропетровськ) переїхали до Ізраїлю, Юхим Штерн, Ігор Чесницький (обидва – Одеса) та Ігор Мармер (Київ) – до США; Ольга Швачко (Київ) – до Німеччини. Це тільки найгучніші імена серед тих, кого доля увела з України...

У жовтні 1992 року було засновано Федерацію бадмінтону України. Її очолив легендарний гравець і тренер Віктор Михайлович Швачко. Він також був і головним тренером національної збірної України – доки його не запросили до Міністерства молоді та спорту (1995), де він очолив відділ спортивних ігор. Попереднім головою Федерації бадмінтону ще радянської України був Володимир Жуков, колишній начальник управління зеленого господарства Київського міськвиконкому, який помер у 1991 році.

Власне, федерація тоді була суто громадською організацією – без фінансування ані з боку держави, ані від своїх членів. Для здійснення практичної діяльності – функціонування національних збірних, проведення зборів і змагань, здійснення міжнародних контактів, треба було шукати кошти, залучати спонсорів та меценатів, словом – усіляко «крутитись».

Навіть отримання бадмінтоном омріяного олімпійського статусу на той час не надто просунуло його розвиток в Україні – тим більше, що на дебютній для гри з воланом Олімпіаді 1992 у Барселоні брала участь об'єднана команда СНД, де в бадмінтоні виступали два представники Росії.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.